

ชื่อโครงการวิจัย : ความชุกของการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิดของกลุ่มผู้สูงอายุและสารเสพติดในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี

คณะผู้วิจัย :	นายแพทย์ศุภฤกษ์ นาคติลภ	นายแพทย์ชำนาญการ	หัวหน้าทีมวิจัย
	นางสำเนา นิลบรรพ์ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ		ผู้ร่วมวิจัย
	นางสาวสิอรุณ แผลมภู	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	ผู้ร่วมวิจัย
	นางธัญญา สิงห์โต	ผู้ช่วยนักวิจัย	ผู้ร่วมวิจัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย: ๑. เพื่อศึกษาความชุกของการใช้ในทางที่ผิดของยาที่นำมาใช้ในทางที่ผิดในกลุ่มผู้สูงอายุและสารเสพติด

๒. ศึกษาชนิดของยาที่ใช้ในทางที่ผิดของยาที่นำมาใช้ในทางที่ผิดในกลุ่มผู้สูงอายุและสารเสพติด

๓. ศึกษาเหตุผลและพฤติกรรมในการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดของผู้สูงอายุและสารเสพติด

วัสดุและวิธีการ: การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (cross-sectional surveys) โดยการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของการใช้ยาทางการแพทย์ในทางที่ผิดในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี ประกอบด้วย การศึกษาความชุก ชนิดของยา เหตุผลและพฤติกรรมในการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิดของผู้สูงอายุและสารเสพติด กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเสพติดที่เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลทั้งแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี สังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๖ กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๐ คน คิดตามสัดส่วนจะได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยนอกจำนวน ๒๕๖ คน และผู้ป่วยใน ๑๒๔ คนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยนอกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยสุ่มผู้ป่วยที่มารับบริการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล ๑ คน จากทุกๆ ๓ คน โดยดูจากหมายเลขการรับบัตรคิวตรวจ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยใน หอผู้ป่วยระยะบำบัดยา มีจำนวน ๖ หอ และหอผู้ป่วยระยะฟื้นฟูสมรรถภาพมี ๓ หอ ในแต่ละหอมีผู้ป่วยหอละไม่เกิน ๒๐ คน

ผลการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ ๘๐.๖ มีอายุเฉลี่ย $๓๑.๓ \pm .๙๙$ ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง ๒๑-๔๐ ปี มากที่สุดร้อยละ ๗๔.๘ สถานภาพโสดร้อยละ ๖๐.๙ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาร้อยละ ๕๒.๕ ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ ๓๒.๓ และมีรายได้ร้อยละ ๘๔.๓ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสพเฮโรอีน/ฝิ่นมากที่สุดร้อยละ ๓๔.๑ รองลงมาเป็นยาบ้า/ไอซ์กลุ่มร้อยละ ๓๒.๘ ผู้สูงอายุและสารเสพติดจะใช้ยาทางการแพทย์ร่วมกับยาและสารเสพติด ร้อยละ ๕๒.๘ ผู้สูงอายุและสารเสพติดจะใช้ทางการแพทย์ร่วมด้วยมากที่สุด คือ เมทาโดนร้อยละ ๒๗ รองลงมา เป็นกลุ่มยานอนหลับและคลายเครียดร้อยละ ๑๓.๔

สรุปผลการวิจัย: กลุ่มผู้สูงอายุและสารเสพติดจะนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดร้อยละ ๓๒.๐ ประเภทยาที่นำไปใช้ในทางที่ผิดมากที่สุด คือ เคตามีน ร้อยละ ๔๐.๑๖ รองลงมา คือ ยาแก้ไอ และทรามาดอล ร้อยละ ๓๑.๑๕ และ ๒๗.๐๕ เหตุผลและพฤติกรรมในการใช้ (๑.)ยาเคตามีนใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๔๔.๙ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๖๓.๓ รับประทานจากการซื้อจากเพื่อน/คนรู้จักร้อยละ ๔๙.๐ (๒.)ยาแก้ไอใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๗๓.๗ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๕.๓ รับประทานจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๔๗.๔ (๓)ทรามาดอลในทางที่ผิดใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๔.๕ รับประทานจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๔๘.๕

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุและสารเสพติด , การใช้ยาในทางที่ผิด , เมทาโดน , ยานอนหลับ , ทรามาดอล , ยาแก้ไอ , ยาแก้แพ้

Prevalence of Prescription Drug Abuse in Drug and Substance Users : Addiction services- center in Princess Mother National Institute on Drug Abuse Treatment

Research Team: Suparuk Nakdilek, Head of Research Team
Samnaor Nilbunpan, Researcher
Seearin Lamphu, Researcher
Thanya Singto, Research Assistant

ABSTRACT

Research Objectives: ၁. To study the prevalence of the misuse of prescription medications among drug users and addicts.

၂. To study the types of prescription medications being misused by drug users and addicts.

၃. To study the reasons and behaviors behind the misuse of prescription medications by drug users and addicts.

Materials and Methods: This was a cross-sectional survey research study using quantitative and qualitative methods to examine the misuse of prescription medications among patients undergoing treatment at the Thanyarak Institute on Drug Abuse Treatment. It covered the prevalence, types of drugs, reasons and behaviors behind misusing prescription medications among drug users and addicts. The sample consisted of ၈၄၀ drug addicts undergoing inpatient and outpatient treatment at the Institute between July-December ၂၀၂၈. There were ၂၆၆ outpatients selected by simple random sampling (every ၈rd patient in line) and ၅၇၄ inpatients across the ၄ inpatient wards with up to ၂၀ patients each.

Results: Most of the sample were male (၈၀.၅%), with an average age of ၈၈.၈ + ၈.၈ years, ၈၄.၈% between ၂၀-၄၀ years old, ၅၀.၈% single, ၆၂.၆% with high school education, ၈၂.၈% laborers, and ၈၄.၈% had income. The most common primary drug was heroin/opium (၈၄.၈%) followed by methamphetamine/ice (၈၂.၈%). ၆၂.၈% misused prescription medications alongside illicit drugs, with methadone being the most common (၂၈%) followed by sleeping pills/anti-anxiety (၈.၄%).

Conclusions: ၈၂.၀% of drug users misused prescription medications. The most misused was ketamine (၄၀.၈%), followed by cough medicines (၈၈.၈%) and tramadol (၂၈.၀%). For ketamine, ၄၄.၈% used it to get high/intoxicated, ၅၈.၈% used it daily or ၆-၇ days/week, obtained from friends/acquaintances (၄၈.၀%). For cough medicines, ၈၈.၈% used them to get high, ၆၆.၈% daily or ၆-၇ days/week, obtained from roadside stalls/pharmacies (၄၈.၄%). For tramadol misuse, ၆၆.၆% used daily or ၆-၇ days/week, obtained from roadside stalls/pharmacies (၄၈.၆%).

Keywords: Drug users, prescription drug misuse, methadone, sleeping pills, tramadol, cough medicines, antihistamines

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมีการนำยาที่ใช้ในการรักษาโรคมะเร็งมาใช้ผิดวัตถุประสงค์มากขึ้น เช่น นำยา ทรามาดอล หรือที่กลุ่มเด็กเรียกกันว่า “ยาเขียวเหลือง” มาผสมกับแก้ไอ หรือนำมาผสมกับน้ำอัดลมหรือน้ำชา ในบางรายอาจผสมในน้ำ ต้มกระท่อมเพื่อให้เกิดการมึนเมา ทรามาดอล (Tramadol) เป็นยาแก้ปวดในกลุ่มโอปิออยด์ ออกฤทธิ์เหมือนมอร์ฟิน ในทางการแพทย์ใช้รักษาอาการปวดในระดับรุนแรงปานกลางถึงรุนแรงมาก มีขนาด ๕๐ มิลลิกรัม และ ๑๐๐ มิลลิกรัม ซึ่งขนาดที่ร่างกายสามารถรับได้ในปริมาณสูงสุดไม่เกิน ๔๐๐ มิลลิกรัมต่อวัน และมีผลข้างเคียง เช่น อาเจียน มือสั่น ใจสั่น มึนงง ง่วงซึม ประสาทหลอน เป็นต้น หากได้รับยาในปริมาณสูงตั้งแต่ ๕๐๐ มิลลิกรัม (๑๐ เม็ด) ขึ้นไป จะเกิดอาการรุนแรง เช่น ชัก ใช้สูง ภาวะกล้ามเนื้อคลายตัว ภาวะล้มเลือดกระจายในหลอดเลือด ไตวายเฉียบพลัน และอาจเสียชีวิตได้

กระท่อม เป็นสารอีกชนิดหนึ่งที่ถูกละเลยนำมาดัดแปลง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะยกเลิกจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษแล้ว โดยจะถูกเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิมที่เป็นการเคี้ยวใบกระท่อมมาสู่การแปรรูปเป็นสารเสพติดชนิดใหม่ซึ่งรู้จักกันในชื่อ “สี่คูณร้อย” โดยการนำน้ำต้มใบกระท่อมไปผสมกับสารอื่น ได้แก่ ยาแก้ไอ เครื่องดื่มค็อก ยาอัลปาโซแรม เป็นต้น จากการศึกษาของล่าซ่า ลักษณะภิกษุชัช และคณะ พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะนำยาแก้ไอน้ำเชื่อม ซึ่งมีส่วนผสมของ ไดเฟนไฮดรามีน เป็นยาต้านฮิสตามีนกลุ่มดั้งเดิม (conventional antihistamines) มาผสมใส่ลงไปใน ซึ่งไดเฟนไฮดรามีนจะผ่านเข้าสู่สมองไปกดระบบประสาท จึงทำให้ผู้ที่ใช้อยู่มีอาการง่วงซึม

โปรโคดีล เป็นยาอีกชนิดหนึ่งที่พบมีการนำไปใช้ในทางที่ผิด และเป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์ คือ นักเรียนกินยาโปรโคดีลผสมยาทรามาดอล ๔๐ เม็ด ทำให้เกิดอาการชักเกร็ง ก่อนตกตลิ่งใต้สะพานภูมิพล เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โปรโคดีล (Procodyl) หรือ Promethazine มีฤทธิ์ที่ CNS depression และมีฤทธิ์ anticholinergic ได้แก่ กดการหายใจ เกิดอาการ dystonia delirium ชักเกร็งกระตุกแบบ GTC หัวใจเต้นเร็วและเกิดความดันต่ำได้ ซึ่งอาการที่หนักแล้วและเป็นอันตรายมากจนถึงแก่ชีวิตได้ คือ Neuroleptic malignant syndrome

นอกจากนี้พบว่าเริ่มมีการนำยา Benhexol ๕ mg ซึ่งมีการแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน เนื่องจากมีการควบคุมการจำหน่ายของยาแก้ไอและทรามาดอลในร้านขายยามากขึ้น กลุ่มเด็กจะเรียกยานี้ว่า “บีไฟว์” ซึ่งเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคพาร์กินสันและใช้สำหรับบรรเทาอาการข้างเคียงจากการกินยาทางจิตเวช เมื่อกิน “บีไฟว์” เข้าไปแล้ว จะเกิดอาการเคลิ้มๆ ลอยๆ หลอนๆ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขของกลุ่มเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อผู้ใช้เอาไปผสมรวมกับยาหรือสารอื่นๆ ก็จะมีเพิ่มความรู้สึกเคลิ้มสุข อาการหลอนประสาทให้มากยิ่งขึ้นไปอีก อันตรายจาก “บีไฟว์” ถ้ากินเกินขนาดก็จะมีได้ตั้งแต่อาการหลงๆ ลืมๆ มึนงง ซึม อาการชัก โดยเฉพาะถ้าใช้อย่างต่อเนื่องยาวนาน หรือมีอาการหัวใจเต้นผิดจังหวะ และอาจจะเสียชีวิตได้หากนำไปจับคู่กับยาหรือสารอื่นๆ ที่มีผลต่อหัวใจ

นอกจากนี้ยังมีการใช้ยากลุ่มอื่นๆ อีกหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็น ยาแก้แพ้ ยานอนหลับ ยาจิตเวช ยามอมสาว ซึ่งมีความหลากหลายมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสาเหตุเกิดจากหลายปัจจัย สาเหตุหนึ่งมาจากความอยากลอง ไม่ได้คิดถึงผลกระทบที่จะตามมา หรือจากเพื่อนชักชวน จากการศึกษาที่เด็กเข้าใจว่ายาเหล่านี้ไม่ใช่ยาเสพติด และหาซื้อได้ง่ายจากร้านขายยาทั่วไป อีกทั้งในปัจจุบันที่สิ่งของทุกอย่างสามารถหาซื้อได้จากโลกออนไลน์ ยาต่างๆ เหล่านี้ก็เช่นกันมีการโฆษณาขายในเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ต่างๆ และมีระบบขนส่งที่รวดเร็ว ทำให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

จากข้อมูลของสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี (สบยช.) กรมการแพทย์พบว่า มีผู้ป่วยที่ติดยาทรามาดอลเข้ามารับการรักษา ปี ๒๕๕๗ มีจำนวน ๕ ราย ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๙ ราย และปี ๒๕๕๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๔๖ ราย เช่นเดียวกับผู้ป่วยที่ติดยาชนิดสี่คูณร้อยปี ๒๕๕๗ มีจำนวน ๕๐ ราย ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๘๐ ราย และปี ๒๕๕๙ มีจำนวน ๑๑๔ ราย กลุ่มหลักที่เข้ารับการรักษาส่วนใหญ่เป็นเยาวชน อายุ ๑๕-๑๙ ปีมากที่สุด รองลงมา ๒๐-๒๔ ปี ทั้งผู้เข้ารับการรักษาพิษกระท่อมและน้ำต้มกระท่อมนั้นภาคใต้มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งรวมกลุ่มกันใช้เพื่อความสนุกสนาน บางรายและมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น จะเห็นได้ว่าสถิติผู้เข้ารับการรักษาจากทั้ง ๒ กรณีมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี

ในกลุ่มผู้ป่วยยาเสพติดอื่นก็เช่นเดียวกันมักพบว่ามีการใช้ยาทางการแพทย์ควบคู่กันไปด้วย เช่น ผู้ติดยา กลุ่มโอปิออยด์ (opioid) หรือผู้เสพยาบ้า จะใช้ยากล่อมประสาทร่วมด้วย เพื่อให้เสริมฤทธิ์กับยาเสพติดหลัก หรือเพื่อใช้บรรเทาอาการที่ต้องการ ได้แก่ การนอนไม่หลับ เป็นต้น

จากการประชุมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ยาเสพติดของสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีร่วมกับโรงพยาบาลอภัยภูธรจังหวัดสุพรรณบุรีทั้ง ๖ แห่งเห็นความสำคัญของปัญหาการนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิด และพบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้ยาในทางที่ผิดในประเทศไทยมีน้อยมาก จึงเห็นว่ามีควมจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยจึงกำหนดเป็นโครงการสำคัญในแผนยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการพัฒนาวิชาการมาตรฐานการรักษาที่เป็นเลิศด้านยาและสารเสพติด เพื่อเป็นข้อมูลในการสื่อสารเกี่ยวกับโทษพิษภัย การวางแผนในการดำเนินการป้องกันการนำยามาใช้ในทางที่ผิด และประโยชน์ในการรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความชุกของการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดในกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติด
๒. ศึกษาชนิดของยาที่ใช้ทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดในกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติด
๓. ศึกษาเหตุผลและพฤติกรรมในการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดของผู้ใช้ยาและสารเสพติด

๓. คำถามงานวิจัย

๑. ความชุกของการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิดของกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติดเป็นอย่างไร
๒. ชนิดของยาที่ใช้ทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดในกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติดมีอะไรบ้าง
๓. เหตุผลที่ผู้ใช้ยาและสารเสพติดนำยาทางการแพทย์มาใช้ในทางที่ผิดมีอะไรบ้าง
๔. พฤติกรรมในการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดของผู้ใช้ยาและสารเสพติดเป็นอย่างไร

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

นำข้อมูลที่ได้ไปหาแนวทางการปฏิบัติป้องกัน และแก้ไขปัญหาในการนำยาที่ใช้ทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดของกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ ๒

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ ยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิด หมายถึง การนำยาหรือสารเคมีที่ใช้ทางการแพทย์จากที่แพทย์สั่งหรือที่ผู้จัดจำหน่ายมาใช้เอง โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ที่ผิดไปจากแบบแผนของการสั่งจ่ายตามมาตรฐาน โดยไม่ใช่เพื่อการรักษา แต่นำมาใช้เพื่อให้เกิดความมึนเมา ใช้ทดแทน ใช้เสริมฤทธิ์ยาเสพติด เป็นต้น ได้แก่ กลุ่มยาแก้ปวด กลุ่มยาแก้แพ้ กลุ่มยาแก้ไอ กลุ่มยานอนหลับ/ ยากล่อมประสาท กลุ่มยาจิตเวช กลุ่มยาโอปิออยด์ กลุ่มกัญชา/น้ำมันกัญชาทางการแพทย์ กลุ่มยาอื่นๆ

๑.๒ ผู้ใช้ยาและสารเสพติด หมายถึง ผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้ยา/สารเสพติดที่มารับบริการด้านการบำบัดรักษา ยาเสพติดที่สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี โดยมีผลการประเมินด้วยแบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่ใช้ยาและสารเสพติดเพื่อรับการบำบัดรักษา กระทรวงสาธารณสุข V.๒ มีคะแนนตั้งแต่ ๒ คะแนน ขึ้นไป

๒. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิด

ยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิด ที่พบบ่อย ได้แก่ กลุ่มยาแก้ปวด กลุ่มยาแก้แพ้ กลุ่มยาแก้ไอ กลุ่มยานอนหลับ/ ยากล่อมประสาท กลุ่มยาจิตเวช กลุ่มยาโอปิออยด์ กลุ่มกัญชา/ น้ำมันกัญชาทางการแพทย์ กลุ่มยาอื่นๆ เป็นต้น

๒.๑ กลุ่มยาแก้ปวด ที่พบบ่อย ได้แก่ Tramadol (ترامาดอล)

๑) Tramadol (ترامาดอล) เป็นยาแก้ปวดที่ใช้บำบัดอาการปวดขั้นปานกลางถึงรุนแรงมีประโยชน์ในผู้ป่วยที่มีอาการปวดจากโรคต่างๆ ซึ่งใช้ยาแก้ปวดชนิดอื่นๆ แล้วไม่สามารถบรรเทาอาการปวดได้เพียงพอ หรือใช้ร่วมกันเพื่อให้แก้ปวดได้ดียิ่งขึ้น โดยยานี้มีกลไกการออกฤทธิ์ ๒ อย่างที่สำคัญคือ (จุฑามณี สุทธิสีสังข์, n.d.) ๑) กระตุ้น μ (mu) receptors (มิวรีเซปเตอร์) ซึ่งเมื่อกระตุ้นแล้วจะมีฤทธิ์ลดความปวด รวมทั้งมีฤทธิ์กดการทำงานของระบบประสาทและมีผลทำให้เกิดอาการเคลิ้มสุข (euphoria) ได้ด้วย การออกฤทธิ์นี้เหมือนกับการออกฤทธิ์ของยามอร์ฟีน (morphine) แต่ ترامาดอล จะมีความแรงน้อยกว่ามอร์ฟีนประมาณ ๑๐ เท่า ทำให้นานี้ไม่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษเหมือนกับมอร์ฟีน (ตามกฎหมายนั้นยาม ترامาดอลจัดเป็นยาอันตรายและสามารถจำหน่ายได้ในร้านยา) อย่างไรก็ตามแม้จะออกฤทธิ์แรงน้อยกว่ามอร์ฟีนถึง ๑๐ เท่า แต่ ترامาดอล จะมีฤทธิ์แก้ปวดที่ดีเนื่องจากมีกลไกการออกฤทธิ์ในข้อ ๒ มาช่วยเสริมฤทธิ์แก้ปวดด้วย และ ๒) เพิ่มการทำงานของสารสื่อประสาทที่ชื่อ serotonin และ norepinephrine ซึ่งสารสองตัวนี้เมื่อมีปริมาณเพิ่มขึ้นที่ไซนส์หลังจะลดอาการปวดได้ การเพิ่มขึ้นของ serotonin จากการใช้ยาม ترامาดอล เกินขนาด (เช่นครั้งละ ๓-๔ เม็ด) อาจส่งผลให้เกิดอาการที่เรียกว่า “serotonin syndrome” (มีอาการที่เกิดจาก serotonin มากเกิน) รวมทั้งอาจเกิดอาการในกลุ่มที่เรียกว่า extrapyramidal เช่น กลืนลำบาก มือสั่น มีไข้ กล้ามเนื้อเกร็งตัวอย่างมาก หรืออาจมีอาการทางระบบประสาท เช่น สับสน ประสาทหลอนและหวาดระแวง ส่วนการเพิ่มขึ้นของ norepinephrine อาจทำให้ใจสั่น ปวดศีรษะ กระตุ้นระบบประสาทและทำให้ชักได้ อาการที่กล่าวมาข้างต้นจะเกิดขึ้นมากหรือน้อยขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น พันธุกรรมของยีนส์ที่ใช้ในการทำยา tramadol การทำงานของไต ขนาดยาที่ใช้ และการใช้ร่วมกับยาหรือสารอื่นที่อาจเพิ่มหรือลดการออกฤทธิ์ของยา

ลักษณะที่พบในการนำมาใช้ในทางที่ผิด คือ ใช้ยาโดยไม่ได้มีความจำเป็น รวมทั้งอาจใช้ครั้งละหลายๆ เม็ด ต่อเนื่องกันหรืออาจเอาไปใช้ร่วมกับเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือนำมาผสมกับโค้กแล้วดื่ม ก็อาจทำให้เกิดอาการข้างเคียงต่อระบบประสาท เช่น ทำให้รู้สึกสบายและเคลิ้มสุขได้เร็วและแรง แต่ถ้ามากเกินไปก็จะกดระบบประสาทอย่างมากจนไม่รู้สึกรู้ตัวได้

๒.๒ กลุ่มยาแก้แพ้ เป็นยาที่นำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตยาเสพติดชนิดอื่น ที่พบบ่อย ได้แก่ Promethazine (โปรเมทาซีน) หรือ Procodyl (โปรโคดิล) Diphenhydramine (ไดเฟนไฮดรามีน) Chlorpheniramine (ยาคลอเฟนิรามีน) Ephedrine (ยาเอเฟดรีน) และ Pseudoephedrine (ยาซูโดเอเฟดรีน) เป็นต้น

๑) Promethazine (โปรเมทาซีน) หรือ Procodyl (โปรโคดิล) เป็นยาแก้แพ้ที่ออกฤทธิ์โดยการยับยั้งสารฮิสตามีนที่ร่างกายสร้างขึ้นเพื่อกำจัดสารก่อภูมิแพ้ ใช้บรรเทาอาการจากการแพ้ เช่น คัน น้ำมูกไหล จาม ลมพิษ และผื่น อีก

ทั้งมีฤทธิ์ช่วยเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยาของสารเคมีในสมอง จึงนำมาใช้รักษาอาการเมาเรือ คลื่นไส้ อาเจียน บรรเทาอาการปวดจากการผ่าตัด ใช้เป็นยาระงับประสาทหรือรักษาอาการนอนไม่หลับ นอกจากนี้ อาจใช้รักษาโรคอื่น ๆ ตามดุลยพินิจของแพทย์

ผลข้างเคียง การใช้ยา Promethazine อาจทำให้เกิดผลข้างเคียงที่พบได้ทั่วไป ได้แก่ ปากแห้ง เวียนศีรษะ ง่วงซึม อ่อนเพลีย ได้ยินเสียงดังในหู ตามัว กระสับกระส่าย และนอนไม่หลับ หากอาการเหล่านี้ไม่หายไปหรือรบกวนการใช้ชีวิตประจำวัน ควรปรึกษาแพทย์ การนำยานี้ไปผสมกับยาอื่นๆ ที่มีฤทธิ์ระงับประสาทหรือยาแก้ไอเพื่อตีบเป็นของมีนเมาอาจทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกายอย่างรุนแรง เพราะลำพังยา Promethazine นั้นมีฤทธิ์กดประสาทส่วนกลางและทำให้ผู้ป่วยมีอาการซึมอยู่แล้ว หากใช้ร่วมกับทั้งยาระงับประสาทและยาแก้ไอจะยิ่งทำให้เกิดผลข้างเคียงที่รุนแรง บางรายอาจถึงขั้นเกิดอาการชักหรือเสียชีวิตได้

๒) Diphenhydramine (ไดเฟนไฮดรามีน) หรือยาที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อทางการค้าว่า เบนาดริล (Benadryl), โคโดเฟน (Codiphen) จัดเป็นยาแก้แพ้ในกลุ่มเอทานอลามีน (Ethanolamine) ถูกนำมาใช้รักษาอาการแพ้ของร่างกาย อาการไอ และใช้ป้องกันและรักษาอาการเมาเรือ นอกจากนี้ผลข้างเคียงของยาไดเฟนไฮดรามีนยังทำให้เกิดอาการง่วงซึม จึงมีการนำยานี้มาใช้ในการช่วยให้นอนหลับง่ายขึ้น ยาไดเฟนไฮดรามีนถูกบรรจุลงในบัญชียาหลักแห่งชาติของประเทศไทยและจัดอยู่ในหมวดยาอันตราย การใช้ยานี้จึงต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์ผู้ให้การรักษาเท่านั้น

กลไกการออกฤทธิ์ของยาไดเฟนไฮดรามีน จะออกฤทธิ์โดยการไปจับกับตัวรับที่ตอบสนองต่อสารฮิสตามีนในร่างกาย (Histamine H₁-receptor) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะในระบบทางเดินอาหาร ผื่นงูไหลเลือด และระบบทางเดินหายใจ จึงทำให้อาการแพ้ต่าง ๆ บรรเทาลง ส่วนการศึกษาทางด้านเภสัชจลนศาสตร์ (Pharmacokinetics) พบว่า ยาไดเฟนไฮดรามีนจะจับตัวกับโปรตีนในเลือดประมาณ ๘๘-๙๙% และถูกส่งไปเปลี่ยนโครงสร้างทางเคมีที่ตับ ร่างกายต้องใช้เวลาในการกำจัดยาออกจากกระแสเลือดครึ่งหนึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละวัย โดยในเด็กจะต้องใช้เวลาในการกำจัดยาประมาณ ๘ ชั่วโมง ส่วนในผู้ใหญ่จะต้องใช้เวลาประมาณ ๙-๑๒ ชั่วโมง และในผู้สูงอายุจะต้องใช้เวลาประมาณ ๑๗ ชั่วโมง ยาที่ถูกกำจัดออกจากทางร่างกายนี้จะผ่านไปกับปัสสาวะประมาณ ๙๔% และกับอุจจาระประมาณ ๖%

ผลข้างเคียงของยาไดเฟนไฮดรามีน อาจทำให้เกิดอาการง่วงซึมหรือง่วงนอน มึนงง อ่อนเพลีย เวียนศีรษะ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ตาพร่ามัว ปาก จมูก หรือคอแห้ง คัดจมูก หงุดหงิด ใจสั่น มือสั่น ความดันโลหิตต่ำ เบื่ออาหาร หรือเจริญอาหาร รู้สึกไม่สบายท้อง ท้องบวม ท้องเดินหรือท้องผูก ปัสสาวะลำบาก ลมพิษ ผื่นคัน กล้ามเนื้ออ่อนแรง

ผลข้างเคียงที่ควรไปพบแพทย์ทันที (พบได้น้อยหรือน้อยมาก) คือ มีไข้ ไอ ปวดศีรษะ วิงเวียนศีรษะ, เปลือกตา รอบตา ริมฝีปาก หรือลิ้นบวม กลืนลำบาก แน่นหน้าอก หัวใจเต้นเร็วหรือผิดปกติ หายใจสั้น หายใจมีเสียงหวีด ท้องร่วง ปวดท้องหรือกระเพาะอาหาร แสบร้อน ล้น อุจจาระมีสีคล้ายดินหรือปัสสาวะมีสีเข้มขึ้น มีผื่นที่ผิวหนัง ลมพิษ ผื่นแดง มีความรู้สึกเหมือนมีอะไรที่ผิวหนังอยู่ตลอดเวลา ปวดเหมือนถูกเข็มทิ่ม เหนื่อยล้าหรืออ่อนเพลียมากผิดปกติ ชัก

หากได้รับยานี้เกินขนาด อาจทำให้เกิดอาการประสาทหลอน, ชาตสติ ชัก นอนหลับยาก ง่วง ซึมอย่างรุนแรง ปาก จมูก คอแห้งอย่างรุนแรง หน้าแดง รู้สึกเหมือนจะเป็นลม หายใจสั้นหรือหายใจลำบาก หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ ภาวะการหายใจล้มเหลว เดินไม่มั่นคงหรือทำอะไรงุ่มง่าม เกิดภาวะกล้ามเนื้อถูกทำลาย มีอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อ

ลักษณะของการใช้ในทางที่ผิด ผู้ป่วยจะนำไปใช้เป็นส่วนผสมหนึ่งในน้ำดื่มกระป๋องทดแทนยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีนร่วมกับสารอื่นๆ ซึ่งเรียกชื่อว่า สีคุนร้อย เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาสีคุนร้อยมีการแพร่ระบาดอย่างหนักในพื้นที่ภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จึงได้ออกกฎหมายเข้มงวดในการขายยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีน ทำให้หายากขึ้น ผู้ป่วยจึงเปลี่ยนมาเป็นยาแก้ไอน้ำเชื่อม ส่วนใหญ่จะมีส่วนผสมของไดเฟนไฮดรามีน ซึ่งเป็นยาด้านฮิสตามีนกลุ่มดั้งเดิม (conventional antihistamines) จากการศึกษาของลำซำ ลักษณะภิกษินชัช และคณะ (๒๕๖๔) พบว่าจากการตรวจปัสสาวะของผู้ป่วยเสพติดกระป๋อง พบสาร ไดเฟนไฮดรามีน เป็นลำดับที่ ๕ และส่วนผสมของสูตรน้ำดื่มกระป๋องที่จะต้องมียาแก้ไอ มากกว่าร้อยละ ๘๗

๓) Chlorpheniramine (ยาคลอเฟนิรามีน) เป็นยาแก้แพ้หรือยาด้านฮิสตามีนในกลุ่ม อัลโคลามีน (Alkylamine) ถูกนำมาใช้รักษาอาการแพ้ต่างๆ เช่น ลมพิษ ผื่นคัน หัวดงูมิแพ้ ฯลฯ ใช้บรรเทาอาการหวัด (ลดน้ำมูกใส ๆ) และอาการคัน แต่ผลข้างเคียงที่พบบ่อยของยานี้คือ อาการง่วงนอน โดยจะมีอาการตั้งแต่เล็กน้อยๆ มีอาการซึมๆ ไม่สดชื่น อ่อนเพลีย ซึ่งจะเป็นอย่างนี้แล้วกลับมาเป็นปกติ หรือบางคนอาจจะมีอาการง่วงนอนมากจนลุกไม่ไหว อ่อนเพลียมาก และไม่สามารถทำงานหรือดำเนินชีวิตได้ตามปกติ อย่างไรก็ตาม คลอเฟนิรามีนก็ยังเป็นยาแก้แพ้ที่นิยมใช้กันมากที่สุดและมี

อัตราการใช้จ่ายชนิดนี้มากเป็นอันดับ ๒ ของยาสามัญประจำบ้านรองจากยาพาราเซตามอล เนื่องจากเป็นยาที่มีราคาถูก ปลอดภัย โอกาสแพ้ยาหรือเกิดผลข้างเคียงจากยามีน้อย และหาซื้อได้ง่ายตามร้านขายยาทั่วไป โดยมีทั้งในยาสูตรเดี่ยว (ที่มีทั้งยามืดสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ และยาน้ำสำหรับเด็ก) และยาสูตรผสมกับยาแก้หวัดและยาลดไข้ ซึ่งการเลือกใช้ยานี้จะเหมาะสมควรได้รับคำแนะนำจากแพทย์หรือเภสัชกรเท่านั้น

ข้อควรระวัง ควรหลีกเลี่ยงการใช้น้ำร่วมกับยานอนหลับ ยาแก้ไอ ยาแก้ปวด ยาแก้ซึมเศร้า หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เพราะอาจเสริมฤทธิ์ทำให้ง่วงนอนมากขึ้น มึนงง เวียนศีรษะ ปวดศีรษะ ตาพร่ามัว การมองเห็นไม่ชัดเจน ปากคอแดง มีปัญหาในการหายใจ อาการกระวนกระวาย ตื่นเต้น วิตกกังวล นอนไม่หลับ หน้ามืด วิงเวียน หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอใจสั่น หรือเจ็บแน่นหน้าอก ปัสสาวะลำบาก อาจมีอาการชัก หรือมีอาการเกร็งของกล้ามเนื้อและใบหน้า และหากได้รับปริมาณสูงอาจทำให้หมดสติและเสียชีวิตได้

๔) Ephedrine (ยาเอเฟดรีน) Pseudoephedrine (ยาซูโดเอเฟดรีน) และ Ephedrine (ยาเอเฟดรีน)

เป็นยาในกลุ่มยาบรรเทาอาการคัดจมูก และยาที่ออกฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดหดตัว ในอดีตมีการใช้ในตำรับยาแก้คัดจมูกและยาขยายหลอดลม ใช้รักษาภาวะความดันโลหิตต่ำในระหว่างการผ่าตัด เมื่อให้ยาระงับความรู้สึกผ่านไขสันหลัง ภาวะหลอดเลือดหดเกร็งเฉียบพลัน และการอุดตันของทางเดินหายใจ ภาวะบวม น้ำจากกระบบประสาท อาการคัดจมูกจากไซนัสอักเสบ ปัจจุบัน Ephedrine ไม่เป็นที่นิยมใช้เนื่องจากพบว่ามีอันตรายมากกว่าประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้รับ และยังมีทางเลือกอื่นที่ปลอดภัยและให้ประสิทธิภาพดีกว่าในการรักษาอาการดังกล่าว Ephedrine (ยาเอเฟดรีน) จัดอยู่ในกลุ่มวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ประเภทที่ ๒ ตามพ.ร.บ. วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ ไม่สามารถวางจำหน่ายได้ในร้านขายยา และในปัจจุบัน ประเทศไทยไม่มีทะเบียนตำรับยาที่มี Ephedrine (ยาเอเฟดรีน) เป็นส่วนผสมแล้ว

Pseudoephedrine (ยาซูโดเอเฟดรีน) หรือยาที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อทางการค้าว่า Maxiphed, Actifed, Nasolin, Nasifed, Sulidine เป็นยาบรรเทาอาการคัดจมูกน้ำมูกไหลจากโรคหวัด ไซนัสอักเสบ และโรคภูมิแพ้ทางเดินหายใจอื่นๆ โดยมีทั้งชนิดที่เป็นยาเดี่ยวและชนิดที่ผสมกับยาอื่น เช่น ยาแก้แพ้ ยาแก้ไอ ยาแก้ปวด เป็นต้น โดยเฉพาะสูตรที่ผสมระหว่างซูโดเอเฟดรีนกับยาแก้แพ้ไตรโพรลิดีน (Triprolidine) เหตุที่ผสมซูโดเอเฟดรีนร่วมกับยาแก้แพ้ เพราะว่ายากลุ่มนี้มีฤทธิ์เพียงลดน้ำมูก แต่มีฤทธิ์แก้อาการคัดจมูกน้อยมาก จึงต้องผสมซูโดเอเฟดรีนลงไปด้วยเพื่อให้ยาที่มีฤทธิ์แก้คัดจมูกด้วย ยาซูโดเอเฟดรีนจะถูกดูดซึมได้เร็ว โดยยาจะเริ่มออกฤทธิ์ภายใน ๑๕-๓๐ นาที ความเข้มข้นของยาในพลาสมาจะสูงสุดหลังการรับประทานยาประมาณ ๓๐-๖๐ นาที และจะมีระยะเวลาการออกฤทธิ์ประมาณ ๔-๖ ชั่วโมง ยาบางส่วนจะถูกแปลงสภาพที่ตับได้ Norpseudoephedrine ซึ่งยังคงมีฤทธิ์อยู่ ยาจะถูกขับออกทางปัสสาวะในรูปแบบที่ไม่เปลี่ยนแปลงประมาณ ๗๐-๙๐% และในรูปแบบของ Norpseudoephedrine ประมาณ ๑-๖% (ยาจะขับออกได้ช้าลง ในกรณีที่ปัสสาวะเป็นด่าง) ด้วยยาซูโดเอเฟดรีนสามารถนำมาใช้เป็นสารตั้งต้นในการผลิตยาบ้าได้ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จำกัดให้ยาซูโดเอเฟดรีนมีใช้เฉพาะในสถานพยาบาลเท่านั้น และสถานพยาบาลจะต้องส่งรายงานการซื้อและจ่ายยาให้คนใช้กับกระทรวงสาธารณสุขทุกปี ดังนั้นตามร้านขายยาแผนปัจจุบันจึงไม่มียาสูตรตำรับที่มีซูโดเอเฟดรีนวางจำหน่ายในร้านยาอีกต่อไป

๒.๓ กลุ่มยานอนหลับ/ ยาแก้ไอ/ ยาแก้ปวด ที่พบบ่อย ได้แก่ Alprazolam (อัลปราโซแลม) Diazepam (ไดอะซีแพม)

๑) Alprazolam (อัลปราโซแลม) หรือยาโซราม (Xoram) เป็นยากลุ่ม Benzodiazepines ที่ออกฤทธิ์สั้นหรือนานปานกลาง มีชื่อทางการค้า เช่น Zolam®, Xanax® เป็นต้น ใช้สำหรับรักษาอาการวิตกกังวล ทำให้สงบ และช่วยให้นอนหลับ ยานี้จัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภทที่ ๔ ตาม พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ การขายต้องขายในร้านขายยาที่มีใบอนุญาต และต้องขายตามใบสั่งแพทย์โดยมีเภสัชกรควบคุมการจำหน่าย ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาคล้ายกล้ามเนื้อ ต้านอาการชัก อาจทำให้สูญเสียความทรงจำชั่วคราว ความสามารถในการเรียนรู้ และความจำลดลง สมรรถภาพในการทำงานที่ต้องใช้ความชำนาญ หรือการตัดสินใจฉับพลันเสื่อมลง เนื่องจากยานี้มีผลต่อระบบประสาทส่วนกลางมีผลทำให้ง่วง หลับ คลายกังวล กล้ามเนื้อคลายตัว และแก้ชัก ขนาดสูงทำให้สลบหรือถึงโคมาเมื่อระบบประสาทส่วนกลางถูกกด จะมีผลเสียต่อการทำงานและจิตใจ ขนาดที่ทำให้หลับทำให้มีอาการเหมือนคนเมา บังคับอารมณ์ไม่อยู่หรือตื่นเต้นในบางคน การทำงานร่วมกันของกล้ามเนื้อเสียไป คือเดินเซในคนแก่อาจทำให้รู้สึกสับสน โดยมีผลกด REM sleep การใช้ยากลุ่ม Benzodiazepines ในขนาดสูงติดต่อกันเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดการติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งถ้าหยุดยาทันทีจะเกิดอาการขาดยาหรือถอนยา เช่น คลื่นไส้ นอนไม่หลับ มือสั่น หัวใจเต้นเร็ว ซึมเศร้า ประสาทหลอน ชัก ถ้าใช้ยามานานควรค่อย ๆ ลดขนาดยา (ภัทรภรณ์ กิรินทร์, ๒๕๖๓)

๒) Diazepam (ไดอะซีแพม) ซึ่งออกฤทธิ์กดประสาท โดยปัจจุบันวิธีการเสพจะนำมาเป็นส่วนผสมร่วมกับยาเคนมผงหรือเคตามีน ก็จะทำให้เกิดอาการตามความรุนแรงซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกายอย่างมาก โดยหากผู้ที่เสพมีโรคประจำตัวหรือการตอบสนองร่างกายอย่างมาก บางคนอาจเสียชีวิตทันที ข้อมูลจากสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี (สบยช.) กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่วันที่ ๑๑ มกราคม -๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ พบผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษาเคตามีนหรือยาเคนมผง จำนวน ๑๑๐ ราย แบ่งเป็นผู้ป่วยนอกให้การรักษาแบบ ไป-กลับ จำนวน ๘๒ ราย และผู้ป่วยในพักรักษาตัวภายใน สบยช.จำนวน ๒๘ ราย อาการของผู้ติดยาเคนมผงที่เข้ารับการบำบัดรักษาในสถาบันที่สำคัญและพบบ่อย ๔ อาการ คือ อ่อนเพลีย พุดคุดยัสสน จำเหตุการณ์ไม่ได้ และขาอ่อนแรง เดินเซ รองลงมาคือ พุดมาก/พุดรัว/พุดไม่ขัด กระวนกระวาย และวิตกกังวล จากผลการตรวจสอบที่พบทางห้องปฏิบัติการแบบวิเคราะห์แยกสารของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) จากรายงานการตรวจพิสูจน์ ๕ ตัวอย่าง พบว่า มีผู้ที่เสียชีวิตจากการเสพเคนมผง โดยสารตัวอย่างมีความเข้มข้นของไดอะซีแพม ๙๓-๙๙% เมื่อนำมาคำนวณแล้วจะเท่ากับผู้เสพ ๑ คน ใช้ไดอะซีแพมถึงคนละ ๒๐๐ มิลลิกรัม หรือ ๑๐๐ เม็ด ซึ่งยานี้มีฤทธิ์กดประสาทส่วนกลาง จะทำให้หลับและส่งผลต่อการทำงานของหัวใจ จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิตได้

๒.๔ กลุ่มยาแก้ไอ ที่พบบ่อย ได้แก่ Dextromethorphan (เด็กซ์โทรเมโทรฟาน)

๑) Dextromethorphan (เด็กซ์โทรเมโทรฟาน) คือ ยาสำหรับบรรเทาอาการไอแบบไม่มีเสมหะ ที่อาจเกิดจากการติดเชื้อในอากาศ เช่น ไข้หวัด หรือไซนัสอักเสบ จัดเป็นยาระงับการไอ ออกฤทธิ์ที่ระบบประสาทส่วนกลาง ช่วยลดการไอ แต่ไม่สามารถใช้รักษาอาการไอเรื้อรังหรืออาการที่เกิดขึ้นจากปัญหาาระบบทางเดินหายใจในระยะยาว เช่น การสูบบุหรี่ โรคถุงลมโป่งพอง โรคหอบหืด หรือโรคหลอดลมอักเสบ เว้นแต่มีการแนะนำจากแพทย์เท่านั้นจัดเป็นยาที่มีความปลอดภัย สามารถลดอาการไออย่างได้ผล และมีผลข้างเคียงน้อยยกเว้นการออกฤทธิ์เป็น dextro isomer ของ levorphanol ซึ่งเป็น analog ของโคเดอีน สามารถลดอาการไอโดยออกฤทธิ์ที่ศูนย์ควบคุมการไอในสมองส่วนเมดัลลา (medulla) โดยเพิ่ม threshold ศูนย์ควบคุมการไอ แต่ไม่มีฤทธิ์อื่น ๆ ของอนุพันธ์อื่น ยาถูกดูดซึมจากทางเดินอาหารได้ดี ระยะเวลาที่เริ่มออกฤทธิ์ประมาณ ๑๕-๓๐ นาที ขนาดยาปกติ คือ ๑๕-๓๐ มิลลิกรัม ทุก ๖-๘ ชั่วโมง และขนาดยาต่อวันสูงสุด คือ ๑๒๐ มิลลิกรัม ซึ่งในขนาดยาปกติจะไม่เป็นพิษ และไม่ส่งผลทำให้เกิดอาการติด เคลิ้มสุข หรือแก้ปวดได้ แต่ถ้าได้รับยาในปริมาณสูง สามารถก่อให้เกิดอาการเคลิ้มเป็นสุขได้ (euphoric effects) ผู้ที่ใช้ในทางที่ผิดมักใช้ในปริมาณที่สูง โดยมักใช้มากกว่า ๓๖๐ มก. อาจทำให้เกิดอาการประสาทหลอนเป็นอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่นได้ นอกจากนั้นแล้วพิษเฉียบพลันจากการได้รับยาเกินขนาด ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ ง่วงซึม กล้ามเนื้อทำงานไม่ประสานกัน พุดไม่ขัด ม่านตาขยาย เคลิบเคลิ้ม หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง ปัสสาวะไม่ออก มึนงง ประสาทหลอน กระวนกระวาย สั่น ชัก ปวดศีรษะ เซลล์สมองถูกทำลาย หมดสติ และอาจถึงแก่ชีวิตได้ (ภัทรภรณ์ กิรินทร์, ๒๕๖๓)

๒.๕ กลุ่มยาจิตเวช ที่พบบ่อย ได้แก่ Trihexyphenidyl (ไตรเฮกซีเฟนิดิล)

๑) Trihexyphenidyl (ไตรเฮกซีเฟนิดิล) เป็นยากลุ่ม Anticholinergics สำหรับรักษาโรคพาร์กินสัน รักษาอาการข้างเคียงที่เกิดจากการใช้ยาบางชนิด หรืออาจใช้รักษาโรคอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ เป็นการให้ยาตามดุลยพินิจของแพทย์ การใช้ยา Trihexyphenidyl อาจทำให้เกิดผลข้างเคียง เช่น มองเห็นไม่ชัด ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ ท้องไส้ปั่นป่วน อาเจียน ท้องผูก ปากแห้ง ง่วงซึม กระวนกระวาย และตื่นเต้นได้ง่าย โดยหากอาการดังกล่าวไม่หายไปหรือรบกวนการใช้ชีวิตควรไปพบแพทย์ นอกจากนี้ ยานี้ยังอาจทำให้เกิดกลุ่มอาการเอ็นเอ็มเอส (Neuroleptic Malignant Syndrome: NMS) ซึ่งจะทำให้มีอาการเวียนศีรษะ ปวดศีรษะรุนแรง มีไข้ กล้ามเนื้อเป็นตะคริว ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เหงื่อออกมาก หัวใจเต้นเร็ว จังหวะหัวใจเต้นผิดปกติ สับสน หรือมีพฤติกรรมและความคิดเปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเป็นอาการที่รุนแรงมากและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต

นับว่าเป็นยาอีกชนิดหนึ่งที่วัยรุ่นนักเรียนนิยมนำมาใช้กัน ภายใต้ชื่อ “บีไฟว์” (B๕) ที่มาของชื่อยามาจากลักษณะเม็ดยารูปแบบดั้งเดิม ที่มีคำว่า B๕ ลงบนเม็ดยาสีขาว โดยนำผลจากอาการข้างเคียงหรืออาการไม่พึงประสงค์กลับมาทำให้เป็นอาการ “พึงประสงค์” กล่าวคือ เมื่อรับประทาน “บีไฟว์” เข้าไปแล้ว จะเกิดอาการเคลิ้มๆ ลอยๆ หลอนๆ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขยิ่งนัก โดยเฉพาะเมื่อผู้ใช้ยาไป mix and match กับยาหรือสารอื่นๆ จะยิ่งเพิ่มความรู้สึกเคลิ้มสุข อาการหลอนประสาทแบบนั้นให้มากยิ่งขึ้นไปอีก อันตรายจาก “บีไฟว์” ถ้ากินเกินขนาดจะมีอาการหลงลืม มึนงง ซึม อาการชัก โดยเฉพาะถ้าใช้อย่างต่อเนื่องยาวนาน หรือมีอาการหัวใจเต้นผิดปกติหวัหวั และอาจจะเสียชีวิตได้ หากไปใช้ร่วมกับยาหรือสารอื่นๆ ที่มีผลต่อหัวใจ ในปัจจุบันยังไม่มีกรยกสถานะการจำกัดการจ่าย “บีไฟว์” ให้เหมือนกับยาแก้ไอ ยาแก้ปวดบางชนิดที่มีการนำไปใช้ในทางที่ผิดกันอย่างแพร่หลาย (Pharmchompoo, ๒๕๕๙)

๒.๖ กลุ่มกัญชา/น้ำมันกัญชาทางการแพทย์ โดยกัญชาทางการแพทย์ เป็นสิ่งที่ได้จากการสกัดพืชกัญชา เพื่อนำสารสกัดที่ได้มาใช้ทางการแพทย์และการวิจัย โดยเป็นผลิตภัณฑ์กัญชา ในรูปแบบ หรือลักษณะของสารสกัดจากกัญชาที่ผ่านการเตรียมเพื่อนำมาใช้ทางการแพทย์กับผู้ป่วย เช่น รูปแบบเม็ด สเปรย์พ่นในช่องปาก น้ำมันหยดใต้ลิ้น แท่งเหน็บทวารหนัก และอื่นๆ โดยไม่รวมถึงกัญชาที่ยังคงมีสภาพเป็นพืชหรือส่วนประกอบใดๆ ของพืชกัญชา อาทิ ยอดดอก ใบ ลำต้น ราก เป็นต้น ซึ่งการศึกษานี้รวมถึงผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์ ทั้งที่ผ่าน (Approved products) และที่ไม่ผ่านการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (Unapproved products) (กรมการแพทย์, ๒๕๖๔)

๒.๗ กลุ่มยาอื่น ๆ โดยมากมักเป็นยาที่ใช้เพื่อการรักษาตามใบสั่งของแพทย์ โดยมีถูกนำมาเป็นยาเสพติดหรือใช้เพื่อความบันเทิง ที่พบย่อย ได้แก่ ๑) ยาเคตามีน (ketamine) ซึ่งในทางการแพทย์ใช้เป็นยาเพื่อระงับความรู้สึกในขณะผ่าตัด ๒) ยาอนาบอลิกสเตียรอยด์ (anabolic steroid) ซึ่งใช้เป็นยากระตุ้นพลังในกลุ่มนักกีฬา (ยา โด๊ป) และนำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตยาเสพติดชนิดอื่น เช่น ยาแก้แพ้ ยาแก้หวัด และยาขยายหลอดลม เช่น คลอเฟนิรามีน (chlorpheniramine), เอฟีดรีน (ephedrine) และ ซูโดเอฟีดรีน (pseudoephedrine) เป็นต้น

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมจิตร์ มณีกานนท์ สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาล วิจิตรรา พิมพะนิตย์ นิตยา จรัสแสง และขวัญสุดา บุญทศ (๒๕๕๗) ศึกษาความชุกของการใช้สารเสพติดในกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีนครินทร์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive study) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ป่วยทั้งเก่าและใหม่ที่มารับบริการห้องตรวจจิตเวชผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ระหว่างวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ผู้ป่วยทั้งหมดได้รับการวินิจฉัยโรคจากอาจารย์จิตแพทย์ตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคของ ICD-๑๐ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ๑) แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานของผู้ป่วยและเหตุผลที่ใช้สารเสพติด ๒) แบบคัดกรองประสบการณ์ในการใช้สุรา ยาสูบ และสารเสพติดตัวอื่นๆ ชื่อ Alcohol, Smoking, and Substance Involvement Screening Test version ๓.๑ (ASSIST V๓.๑) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยจิตเวชทั้งหมดที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๓๙๐ ราย พบความชุกของการใช้สารเสพติดอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงชีวิตและช่วง ๓ เดือน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒ และ ๔๗.๙ ตามลำดับ และแบ่งระดับความเสี่ยงของการใช้สารเสพติด เป็นเสี่ยงน้อย เสี่ยงปานกลาง และเสี่ยงสูง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๘, ๓๒.๗, และ ๑๒.๕ ตามลำดับ เมื่อจำแนกชนิดสารเสพติดที่ใช้บ่อย ๕ อันดับแรก คือ สุรา ยาสูบ กัญชา ยาบ้า และกาแฟ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๕, ๕๔.๙, ๒๑.๓, ๒๐.๐, และ ๑๘.๗ ตามลำดับ เมื่อจำแนกชนิดสารเสพติดที่ใช้แบบเสี่ยงสูงเรียงลำดับจากมากที่สุด ได้แก่ ยาสูบ สุรา กาแฟ และยาบ้า คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐, ๔.๘, ๒.๘ และ ๑.๓ เมื่อจำแนกตามการวินิจฉัยโรคกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดแบบเสี่ยงสูง พบว่า ผู้ป่วยโรคจิตเภท โรคไบโพลาร์ โรควิตกกังวล และโรคซึมเศร้า มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดแบบเสี่ยงสูง ร้อยละ ๑๓.๗, ๖.๐, ๔.๕ และ ๑.๙ ตามลำดับ ผู้ป่วยโรคจิตเภทมีการสูบบุหรี่แบบเสี่ยงสูงร้อยละ ๑๐.๗มากกว่าผู้ป่วยโรคไบโพลาร์ที่พบเพียงร้อยละ ๖.๐ ขณะที่ผู้ป่วยโรคจิตเภทมีการใช้สุราแบบเสี่ยงสูงร้อยละ ๓ แต่ไม่พบในโรคไบโพลาร์ เหตุผลการใช้สารเสพติดส่วนใหญ่ คือ เพื่อความสนุกสนานและการเข้าสังคมร้อยละ ๒๔.๔ อายากแก้อาการเบื่อ เซ็ง เหนง ร้อยละ ๑๕.๗ และอยากแก้อาการข้างเคียงของยาจิตเวช ร้อยละ ๗.๐

กนิษฐา ไทยกล้า มุฮัมหมัดฟาห์มี ตาละ ศยามล เจริญรัตน์ และ เกรียงไกร พึ่งเชื้อ (๒๕๖๑) ศึกษาการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดแบบผิดแผนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ ผลกระทบที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด และศึกษาความสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้การวิจัยโรคในทางที่ผิดและยาเสพติด โดยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการวิจัยแบบสังเกต ศึกษาในกลุ่มประชาชนไทย อายุ ๑๒-๔๐ ปีที่มีพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบก๊อสนิมะเชิงปริมาณจำนวน ๗๑๑ คน (เชียงใหม่ ๑๑๗ คน ปัตตานี ๕๘ คน ขอนแก่น ๑๓๕ คน และกรุงเทพมหานคร ๔๐๑ คน) เชิงคุณภาพทั้ง ๔ พื้นที่ รวมทั้งสิ้น ๔๐ คน ผู้ใช้ยาเสพติดมาใช้ในทางที่ผิดเพศชายร้อยละ ๗๗.๒ มากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อายุระหว่าง

๑๒-๒๔ ปี ร้อยละ ๗๗.๑ ส่วนการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษามากกว่าร้อยละ ๕๐.๐ อาชีพประจำที่มีรายได้หลักส่วนใหญ่ คือ นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ ๓๘.๓ รับจ้างทั่วไปร้อยละ ๒๒.๔ ประเภทยาเสพติดที่ใช้แบบผิดแผนในครั้งแรกส่วนใหญ่ ยาแก้ปวดลดไข้ ร้อยละ ๓๔.๖ รองมาคือ ยาแก้ไอ ร้อยละ ๒๗.๔ อายุที่เริ่มใช้เฉลี่ย ๑๗.๑๘ ปี นิยมใช้ด้วยวิธีการกินหรือดื่มมากกว่าร้อยละ ๙๐ คนที่ชักชวนให้ใช้ยาส่วนใหญ่ คือ เพื่อน ร้อยละ ๘๗.๕ การได้มาในครั้งแรกส่วนใหญ่ได้มาจากเพื่อนแบ่ง

ได้และสารเสพติดที่มีความซุกซุกที่สุด คือ Methamphetamine จำนวน ๔๓ ราย (ร้อยละ ๔.๙) นอกจากนี้ยังตรวจพบยาและสารเสพติดรวมกันมากกว่าหนึ่งชนิดในผู้เสียหาย ๕๗ ราย (ร้อยละ ๖.๕)

สาวตรี อัจฉนงค์กรชัย ดาริกา ไสงาม วลัยลักษณ์ จิตต์พิบูลย์ พวงรัตน์ จินพล อังคณา ชินเดช ศยามล เจริญรัตน์ สุชาดา ภัยหลีกถึ และกนิษฐา ไทยกล้า (๒๕๖๒) ศึกษาการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้สุรา ยาสูบ สารเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพในนักเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย ครั้งที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความซุกและเฝ้าระวังแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้สุรา ยาสูบ สารเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และทัศนคติต่อการใช้สารดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ๓ ๕ และปวช.ปี ๒ รวมทั้งสิ้น ๒๑,๘๔๗ คน จาก ๑๑๔ โรงเรียน ใน ๒๑ จังหวัดทั่วประเทศและเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร เลือกจังหวัดและโรงเรียนที่เข้าร่วมด้วยวิธีการสุ่มแบบอิสระ เก็บข้อมูลโดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามเองโดยไม่ระบุชื่อผู้ตอบ ผลการศึกษา พบว่า อัตราความซุกของการใช้สารเสพติดในนักเรียน พบว่า นักเรียนชายร้อยละ ๙.๕ และนักเรียนหญิงร้อยละ ๓.๓ เคยใช้สารเสพติดผิดกฎหมายตัวใดตัวหนึ่งในชีวิต ความซุกของการใช้สารเสพติดใน ๑ ปีก่อนการสำรวจ พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง (ร้อยละ ๔.๖ และร้อยละ ๑.๕) มีอัตราการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนในปีการศึกษา ๒๕๕๘ สารเสพติด ๓ อันดับแรกที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงเคยใช้มากที่สุดได้แก่ กัญชา ใบกระท่อมและ ๔x๑๐๐ นักเรียน ชนิดของยาที่ไม่ได้ใช้เพื่อการรักษาที่นักเรียนชายเคยใช้มากที่สุดในชีวิตคือ ยาแก้ไอ ส่วนนักเรียนหญิงเคยใช้ยาแก้ปวดมากที่สุด

ลำชา ลักขณาภิชนชัย วิโรจน์ วีระชัย สำเนา นิลบรรพ์ รสสุคนธ์ ธนธีระบรรจง กาญจนา รัตนพันธ์ (๒๕๖๔) ได้ศึกษาเรื่อง สารเสพติดที่เข้าร่วมในผู้ป่วยเสพติดกระท่อม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชนิดของยาหรือสารชนิดต่างๆที่นำมาผสมในน้ำดื่มกระท่อมและสารที่ตรวจพบในปัสสาวะของผู้ป่วยเสพติดกระท่อม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ป่วยเสพติดกระท่อม จำนวน ๖๙ คน ที่ได้รับการวินิจฉัยตามเกณฑ์ DSM-IV-TR ว่าเสพติดกระท่อมและเข้ารับการรักษาบำบัดในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี โรงพยาบาลธัญญารักษ์สงขลา และปัตตานี อายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป และยินดีเข้าร่วมการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการเสพติดกระท่อมประกอบด้วยข้อมูลประชากรศาสตร์ ข้อมูลการเสพยาเสพติด และแบบบันทึกสารที่ตรวจพบในปัสสาวะ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามการเสพติดกระท่อม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้ออยู่ระหว่าง ๐.๖๗-๑.๐๐ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ป่วยเสพติดกระท่อมส่วนใหญ่จะเสพน้ำดื่มกระท่อม ยังมีสารอื่นๆผสม ได้แก่ โคล่า และยาแก้ไอ สารที่ตรวจพบในปัสสาวะเรียงจากมากไปน้อย ๕ ลำดับแรก ได้แก่ นิโคติน ไมทราไจนิน คาเฟอีน เมทแอมเฟตามีน และโดเฟนไฮดรามีน ร้อยละ ๘๖.๙๖, ๘๕.๕๑, ๖๒.๓๒, ๕๖.๕๒, และ ๔๒.๐๓ ตามลำดับ และสรุปจากข้อค้นพบว่า สารที่พบในปัสสาวะมีทั้งสารที่เกิดจากการผสมในน้ำดื่มกระท่อมหรือการเสพร่วมกับการเสพกระท่อม และสารที่ได้รับจากการปนเปื้อนในอาหารและอื่นๆ สารอื่นๆที่ตรวจพบอาจจะส่งผลให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้เสพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๓

วิธีดำเนินงานวิจัย

๑. รูปแบบงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (cross-sectional surveys) โดยใช้วิธีผสมผสาน (Mixed Method) เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๒. ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากร

ผู้ป่วยยาและสารเสพติดทุกชนิดที่เข้ารับการรักษาการติดยาและสารเสพติดในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ตามเกณฑ์การวินิจฉัย ICD-๑๐ ว่าเป็นผู้ป่วยเสพติดทั้งรูปแบบผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ซึ่งจากสถิติปี ๒๕๖๔ มีผู้ป่วยยาและสารเสพติดที่เข้ารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอก จำนวน ๒,๗๗๐ คน และแบบผู้ป่วยใน จำนวน ๑,๓๗๐ คน รวม ๔,๑๔๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง

คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม n๔studies : Estimating a infinite population proportion (Wayne W.,D., ๑๙๙๕) มีสัดส่วนผู้ใช้ยาหรือโรคนอกในทางที่ผิดร้อยละ ๐.๓๔ (กนิษฐา ไทยกล้า, ๒๕๖๑) ความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน ๓๔๕ คน คิดเพิ่มอีกร้อยละ ๑๐ จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๐ คน คิดตามสัดส่วนจะได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยนอกจำนวน ๒๕๖ คน และผู้ป่วยใน ๑๒๔ คน ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพจะสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า ๒๐ คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยนอกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยสุ่มผู้ป่วยที่มาใช้บริการบำบัดรักษาเสพติด ๑ คน จากทุกๆ ๓ คน โดยดูจากหมายเลขการรับบัตรคิวตรวจ เช่น หมายเลขบัตรคิวตรวจที่ ๓, ๖, ๙, ๑๒, ๑๕, ๑๘..... ไปเรื่อยๆในแต่ละวัน จนกระทั่งครบจำนวนตามที่กำหนดไว้ (๒๑๔ คน) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยใน เนื่องจากหอผู้ป่วยที่ให้บริการได้มีการปรับเปลี่ยนลดจำนวนหอและผู้ป่วยลง หอผู้ป่วยระยะบำบัดยามีนจำนวน ๖ หอ และหอผู้ป่วยระยะฟื้นฟูสมรรถภาพมี ๓ หอ ในแต่ละหอมีผู้ป่วยหอละไม่เกิน ๒๐ คน และบางรายมีคุณสมบัติไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดทำให้มีผู้ป่วยที่สามารถเข้าร่วมการวิจัยได้น้อย จึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือก (inclusion criteria) จนครบตามที่กำหนด

เกณฑ์การคัดอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย (Inclusion criteria) ดังนี้

- ๑) ไม่จำกัดเพศและอายุ
- ๒) ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ตามเกณฑ์การวินิจฉัย ICD-๑๐ ว่าเป็นผู้ป่วยเสพติด
- ๓) เข้ารับการรักษาและสารเสพติดที่สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างเดือนเมษายน-สิงหาคม ๒๕๖๕
- ๔) เป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน และสามารถให้ข้อมูลได้
- ๕) ยินดีและเต็มใจในการเข้าร่วมวิจัย

เกณฑ์การคัดออกจากโครงการวิจัย (Exclusion criteria) ดังนี้

- ๑) มีอาการผิดปกติทางกายหรือทางจิตปรากฏอย่างชัดเจนและไม่สามารถให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ได้ หรือได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นอันตรายหากเข้าร่วมการศึกษาวิจัย

เกณฑ์การขอยกออกจากโครงการวิจัย (Discontinuing criteria) ดังนี้

- ๑) ไม่ยินยอมเข้าร่วมวิจัยหรือให้ข้อมูลต่อให้จบหรือแจ้งความจำนงขอยกออกจากโครงการวิจัยหลังจากที่เริ่มการวิจัยไปแล้ว

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ๔ ส่วนคือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส สัมพันธภาพในครอบครัว

ส่วนที่ ๒ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ยารักษาโรคในทางที่ผิด เช่น ผลกระทบต่อร่างกาย การประเมินความเสี่ยงจากการใช้สารเสพติด โดยใช้แบบคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่เข้ายาและสารเสพติดเพื่อรับการบำบัดรักษา กระทรวงสาธารณสุข (บคก.กสธ.) V.๒

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ยา หรือ สารเสพติดร่วม ดัดแปลงจากกนิษฐา ไทยกล้าและคณะ (๒๕๖๑) ข้อคำถามประกอบด้วย ชนิดของยาทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิด สาเหตุ/ ปัจจัยต่อพฤติกรรมการใช้ยาทางการแพทย์ในทางที่ผิดได้แก่ เครือข่ายเพื่อน/ ผู้ชักชวน/ แนะนำ การเข้าถึงยา/ การจัดหา สถานที่ใช้ยา รูปแบบ/ วิธีการใช้ยา

ส่วนที่ ๔ แบบสอบถามประสบการณ์การใช้ยาทางการแพทย์หรือสารเสพติดร่วม ดัดแปลงจากสวาทิตรี อัจฉนาจักรชัย และคณะ (๒๕๕๕) โดยแบ่งเป็น กลุ่มยาแก้ปวด กลุ่มยาแก้แพ้ กลุ่มยาแก้ไอ กลุ่มยานอนหลับ/ยากล่อมประสาท กลุ่มยาจิตเวช กลุ่มยาไอปออยด์ และกลุ่มยาอื่นๆ

๔. ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและการป้องกันแก้ไข

การรั่วไหลของข้อมูลผู้ป่วย

แนวทางป้องกันและแก้ไขความเสี่ยงหรือผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

๑) ไม่มีการระบุชื่อนามสกุลหรือข้อมูลที่ระบุชี้ชัดหรือข้อมูลที่อาจระบุถึงตัวผู้ให้ข้อมูลวิจัย

๒) จัดให้มีพื้นที่ส่วนตัวในการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ให้ข้อมูลวิจัย โดยไม่มีบุคคลที่สามอยู่ระหว่างให้ข้อมูล

๓) มีการจัดเก็บข้อมูลที่ได้ในพื้นที่เก็บเอกสารเฉพาะ เข้าถึงข้อมูลได้เฉพาะทีมผู้วิจัยเท่านั้น

๔) การใช้ข้อมูลที่ศึกษาได้เพื่อการวิจัยทางการแพทย์เท่านั้น การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยต้องใช้การ

นำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

๕) ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีสิทธิ์ปฏิเสธไม่เข้าร่วมในการศึกษาได้

แบบคำชี้แจงอาสาสมัคร (Patient of subject information sheet) เป็นภาษาไทย ระบุวัตถุประสงค์ ประโยชน์และขั้นตอนการปฏิบัติตัวของอาสาสมัคร และระบุชื่อสถานที่ติดต่อหมายเลขโทรศัพท์ของหัวหน้าโครงการหรือผู้รับผิดชอบ

แบบยินยอมอาสาสมัคร (Written Informed consent form) เป็นภาษาไทย

ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เกิดประโยชน์คุ้มกับภาระ/ความเสี่ยงของอาสาสมัคร

การปกป้องผู้ด้วยโอกาส (Vulnerable subject)

ในการวิจัยนี้ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะยื่นโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการพิจารณา

จริยธรรมการวิจัย สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ

นักวิจัยทั้งในส่วนของผู้วิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบว่า ผู้วิจัยจะ

เก็บข้อมูลเป็นความลับและจะนำเสนอเป็นภาพรวม และพิทักษ์สิทธิไม่ให้กลุ่มตัวอย่างได้รับความเสียหายจากการให้

ข้อมูลการวิจัยและจะนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธการ

ให้ข้อมูลหรือตอบคำถามใดๆ และสามารถออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

๑) ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด แห่งชาติบรมราชชนนี

๒) ประสานงานกับรองผู้อำนวยการด้านการพยาบาล หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอก และหัวหน้า กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยในชี้แจงรายละเอียดของโครงการ และขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) จัดประชุมชี้แจงผู้ช่วยวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในส่วนผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน โดยชี้แจง รายละเอียดโครงการและการใช้แบบสอบถามเพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลต้องมีทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้นสำหรับผู้ป่วยยาและสารเสพติด

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยนอก

๔) ผู้ช่วยวิจัยประสานกับพยาบาลที่แผนกผู้ป่วยนอก ขอพบผู้ป่วยที่มารับบริการบำบัดรักษาเสพติดที่ได้ หมายเลขบัตรคิวตรวจที่ ๓, ๖, ๙, ๑๒, ๑๕, ๑๘..... ก่อนที่แพทย์จะมาทำการตรวจ รวมจำนวนได้ประมาณ ๓-๕ คน นำไปที่ห้องที่จัดเป็นสัดส่วนเพื่อดำเนินการขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยตามกระบวนการขอความยินยอม หากมีผู้ป่วยในแต่ละรอบมีจำนวนเกิน ๕ คน แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม หรือจัดกระบวนการขอความยินยอมทีละกลุ่ม

๕) ผู้ช่วยวิจัย แนะนำตัวเอง อธิบายโครงการ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการ/การปฏิบัติในการเข้าร่วม การวิจัย และการวิจัยครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล/ให้สัมภาษณ์ ขอความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา ทำการคัดกรองตามเกณฑ์การคัดเลือกการเข้าร่วมการวิจัย ผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้ผู้ป่วยลงนามในเอกสารให้ความยินยอม (inform consent)

๖) ผู้ช่วยวิจัยให้ผู้ป่วยตอบแบบสอบถามที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตรวจสอบความครบถ้วน กล่าวขอบคุณ และจ่ายค่าตอบแทนอาสาสมัคร

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยใน

๗) ผู้ช่วยวิจัยประสานกับพยาบาลในแต่ละหอผู้ป่วยเพื่อทำการคัดกรองผู้ป่วยตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วม การวิจัย

๘) ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างในห้องที่เป็นสัดส่วนหรือบริเวณที่ไม่มีผู้ป่วยอื่นมารบกวน แนะนำตัวเอง อธิบายโครงการ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการ/การปฏิบัติในการเข้าร่วมการวิจัย และการวิจัยครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล/ให้สัมภาษณ์ ขอความยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถ ปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา เมื่อผู้ป่วยยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้ผู้ป่วยลงนามในเอกสารให้ความ ยินยอม (inform consent)

๙) ผู้ช่วยวิจัยให้ผู้ป่วยตอบแบบสอบถามที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตรวจสอบความครบถ้วน กล่าวขอบคุณ

๑๐) นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วบันทึกข้อมูลด้วย โปรแกรม ทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัย

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย

๒) วิเคราะห์หาความชุกโดยคิดเป็นร้อยละ เทียบสัดส่วนระหว่างผู้ป่วยยาและสารเสพติดที่มีพฤติกรรมการนำยา ทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดกับจำนวนผู้ป่วยยาและสารเสพติดที่เข้าร่วมในโครงการวิจัยทั้งหมด

๖. ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย และกำหนดเริ่ม สิ้นสุดการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการศึกษาวิจัยในช่วงระหว่าง เดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคม ๒๕๖๖

บทที่ ๔

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

เก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๖ กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๐ คน คิดตามสัดส่วนจะได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยนอกจำนวน ๒๕๖ คน และผู้ป่วยใน ๑๒๔ คน

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๓๐๗	๘๐.๖
หญิง	๗๔	๑๙.๔
อายุ (เฉลี่ย)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๒๐ ปี	๓๒	๘.๔
๒๑-๔๐ ปี	๒๘๕	๗๔.๘
๔๑-๕๙ ปี	๕๖	๑๔.๗
๖๐ ปีขึ้นไป	๘	๒.๑
สถานภาพสมรส		
โสด	๒๓๒	๖๐.๙
คู่	๙๐	๒๓.๖
หม้าย/หย่า/แยก	๕๘	๑๕.๕
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	๒	.๕
ประถมศึกษา	๔๘	๑๒.๖
มัธยมศึกษา	๒๐๐	๕๒.๕
ปวช./ปวส.	๖๓	๑๖.๕
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๖๘	๑๗.๘
อาชีพ		
ว่างงาน/ไม่มีอาชีพ	๔๗	๑๒.๓
รับจ้าง	๑๒๓	๓๒.๓
ค้าขาย	๗๐	๑๘.๔
ธุรกิจส่วนตัว	๓๔	๘.๙
เกษตรกรรม/ประมง	๓๒	๘.๔
พนักงานบริษัท/โรงงาน	๒๗	๗.๑
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๑๖	๔.๒
นักเรียน/นักศึกษา	๑๒	๓.๑

ฟรีแลนซ์	๗	๑.๘
อื่นๆ	๑๓	๓.๔
รายได้		
ไม่มีรายได้	๖๐	๑๕.๗
มีรายได้	๓๒๑	๘๔.๓

จากตารางที่ ๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ ๘๐.๖ มีอายุเฉลี่ย 31.3 ± 5.9 ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง ๒๑-๔๐ ปี มากที่สุดร้อยละ ๗๔.๘ สถานภาพโสดร้อยละ ๖๐.๙ จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาร้อยละ ๕๒.๕ ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ ๓๒.๓ และมีรายได้ร้อยละ ๘๔.๓

ตารางที่ ๒ ข้อมูลการเสพยาเสพติด จำแนกตามยาเสพติดที่เสพ เหตุผลในการใช้ยาเสพติดหลัก เหตุผลที่มารับการบำบัดในครั้งนี้ และการใช้ยาและสารเสพติดร่วม

ข้อมูลการเสพยาเสพติด	จำนวน	ร้อยละ
ยาเสพติดที่เสพเป็นประจำในช่วง ๑ ปี		
เฮโรอีน/ฝิ่น	๑๓๐	๓๔.๑
ยาบ้า/ไอซ์	๑๒๕	๓๒.๘
แอลกอฮอล์	๔๔	๑๑.๕
กัญชา	๓๑	๘.๑
เคตามีน	๒๔	๖.๓
น้ำต้ม/ใบกระท่อม	๖	๑.๖
ทรามาโดล	๔	๑.๐
ยาเสพติดหลายชนิด	๑๖	๔.๒
อื่นๆ (lean, โพรเมทาซีน)	๑	.๓
เหตุผลในการใช้ยาเสพติดหลัก		
อยากลอง	๒๓๙	๖๒.๗
เพื่อนชวน	๑๕๒	๓๙.๙
ใช้เพื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน	๑๔๔	๓๗.๘
ลดความเครียดจากปัญหาครอบครัว/การทำงาน/ชีวิตส่วนตัว	๑๔๒	๓๗.๓
ใช้เพื่อเพิ่มความสุขสนาน ครื้นเครง	๙๙	๒๖.๐
เพื่อคลายความทุกข์	๘๕	๒๒.๓
หาง่าย	๗๙	๒๐.๗
ไม่ผิดกฎหมาย	๑๓	๓.๔
ใช้ทดแทนยาเสพติดที่ใช้เป็นประจำ	๘	๒.๑
อื่นๆ	๑๒๑	๓๑.๘
เหตุผลที่มารับการบำบัดในครั้งนี้		
อยากเลิก	๓๐๑	๗๙.๐
ครอบครัวบังคับ ขอร้องให้มารักษา	๑๙๖	๕๑.๔

ข้อมูลการเสพยาเสพติด	จำนวน	ร้อยละ
มีปัญหาสุขภาพร่างกาย	๑๔๓	๓๗.๕
มีปัญหาด้านจิตเวช	๙๔	๒๔.๗
มีวิธีการบำบัดที่ดี ช่วยให้เลิกยาเสพติดได้	๒๗	๗.๑
มีปัญหาด้านกฎหมายจากการใช้ยาเสพติด	๒๔	๖.๓
ไม่มีเงินซื้อยา	๑๒	๓.๑
อื่นๆ	๙๘	๒๕.๗
การใช้ยาและสารเสพติดรวม		
ไม่ใช้	๑๓๓	๓๔.๙
ใช้	๒๔๘	๖๕.๑

จากตารางที่ ๒ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสพยาเฮโรอีน/ฝิ่นมากที่สุดร้อยละ ๓๔.๑ รองลงมาเป็นยาบ้า/ไอซ์กลุ่มร้อยละ ๓๒.๘ เหตุผลที่ใช้ยา/สารเสพติดเนื่องจากอยากลอง ๖๒.๗ รองลงมาเพื่อนชวนร้อยละ ๓๙.๙ เหตุผลที่มีอาการบ้ำบดในครั้งนี้เนื่องจากต้องการที่จะเลิกยาร้อยละ ๗๙.๐ รองลงมาคือครอบครัวบังคับ ขอร้องให้มารักษาร้อยละ ๕๑.๔ และส่วนใหญ่จะไม่ใช้ยาเสพติดเพียงชนิดเดียวจะใช้ยา/สารเสพติดชนิดอื่นๆรวมด้วยร้อยละ ๖๕.๑

ตารางที่ ๓ จำนวนและร้อยละของการใช้ยาทางการแพทย์ร่วมกับยาและสารเสพติด

	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ใช้	๑๘๐	๔๗.๒
ใช้	๒๐๑	๕๒.๘
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๓ ผู้ใช้ยาและสารเสพติดจะใช้ยาทางการแพทย์ร่วมกับยาและสารเสพติด ร้อยละ ๕๒.๘

ตารางที่ ๔ กลุ่มยาทางการแพทย์ที่ผู้ใช้ยาและสารเสพติดได้มีการนำไปใช้ร่วมกับยาและสารเสพติด

ยาทางการแพทย์	จำนวน	ร้อยละ
เมทาโดน	๑๐๓	๒๗.๐
กลุ่มยานอนหลับและคลายเครียด	๕๑	๑๓.๔
เคตามีน	๔๗	๑๒.๓
ยาแก้ไอ	๓๒	๘.๔
ยา ترامาดอล	๒๓	๖.๐
ยาแก้แพ้ (promethazine, tiffy, CPM dimenhydrinate)	๑๘	๔.๗
กลุ่มยารักษาทางจิตเวช	๑๔	๓.๗
ยาแก้ปวด (พาราเซตามอล)	๔	๑.๐
อื่นๆ	๒	๐.๕

จากตารางที่ ๔ ผู้ใช้ยาและสารเสพติดจะใช้ทางการแพทย์ร่วมด้วยมากที่สุด คือ เมทาโดนร้อยละ ๒๗ รองลงมาเป็นกลุ่มยานอนหลับและคลายเครียดร้อยละ ๑๓.๔ ส่วนกลุ่มยาแก้ปวดนอกเหนือจาก ترامาดอลมีการใช้น้อยที่สุดร้อยละ ๑.๐

ตารางที่ ๕ จำแนกการใช้ยาทางการแพทย์ของผู้ป่วยยาเสพติดแต่ละกลุ่ม

ประเภทผู้ป่วยยา และสารเสพติด	การใช้ยาทางการแพทย์		ยาทางการแพทย์ที่ใช้ (จำนวน/ร้อยละ)								
	ไม่ใช้	ใช้	เมทาโดน	ยานอนหลับ	ยาแก้ไอ	ทรามาดอล	เคตามีน	ยาแก้แพ้	ยารักษาจิตเวช	ยาแก้ปวด	อื่นๆ
ผู้ป่วยเฮโรอีน	๑๔ (๑๐.๘)	๑๑๖ (๘๙.๒)	๑๐๓ (๗๙.๒)	๒๔ (๑๘.๕)	๙ (๖.๙)	๙ (๖.๙)	๑๓ (๑๐)	๖ (๔.๖)	๓ (๒.๓)	๑ (๐.๘)	-
ผู้ป่วยเคตามีน	๐ (๐.๐)	๒๔ (๑๐๐.๐)	-	๕ (๒๐.๘)	๓ (๑๒.๕)	-	๒๔ (๑๐๐.๐)	-	๑ (๔.๒)	-	๑ (๔.๒)
ผู้ป่วยทรามาดอล	๐ (๐.๐)	๔ (๑๐๐.๐)	-	๑ (๒๕.๐)	-	๔ (๑๐๐.๐)	-	๑ (๒๕.๐)	-	-	-
ผู้ป่วยกัญชา	๑๘ (๕๘.๑)	๑๓ (๔๑.๙)	-	๖ (๑๙.๔)	๖ (๑๙.๔)	๕ (๑๖.๑)	๓ (๙.๗)	๒ (๖.๕)	๒ (๖.๕)	-	๑ (๓.๒)
ผู้ป่วยยาบ้า/ไอซ์	๑๐๓ (๘๒.๔)	๒๒ (๑๗.๖)	-	๗ (๕.๖)	๔ (๓.๒)	๔ (๓.๒)	๕ (๔.๐)	๔ (๓.๒)	๓ (๒.๔)	๑ (๐.๘)	-
ผู้ป่วยสุรา	๓๖ (๘๑.๘)	๘ (๑๘.๒)	-	๕ (๑๑.๔)	๑ (๒.๓)	-	๑ (๒.๓)	๒ (๔.๕)	๒ (๔.๕)	๑ (๒.๓)	-
ผู้ป่วยกระท่อม	๑ (๑๖.๗)	๕ (๘๓.๓)	-	๑ (๑๖.๗)	๔ (๖๖.๗)	-	-	-	๑ (๑๖.๗)	-	-
ผู้ป่วยยาเสพติด หลายชนิด	๘ (๕๐.๐)	๘ (๕๐.๐)	-	๒ (๑๒.๕)	๕ (๓๑.๓)	-	๑ (๖.๓)	๒ (๑๒.๕)	๑ (๖.๓)	๑ (๖.๓)	-
ผู้ป่วยยาเสพติด อื่นๆ	๐ (๐.๐)	๑ (๑๐๐.๐)	-	-	-	๑ (๑๐๐.๐)	-	๑ (๑๐๐.๐)	๑ (๑๐๐.๐)	-	-
รวม			๑๐๓	๕๑	๓๒	๒๓	๔๗	๑๘	๑๔	๔	๒

จากตารางที่ ๕ พบว่า ผู้ป่วยเฮโรอีนจะมีการใช้ยาทางการแพทย์มากที่สุด โดยจะใช้เมทาโดนมากที่สุดจำนวน ๑๐๓ ร้อยละ ๗๙.๒ ซึ่งใช้เป็นยาในการบำบัดรักษาสำหรับใช้ทดแทน
 รองลงมาเป็นยานอนหลับ และเคตามีน ส่วนผู้ป่วยยาบ้า/ไอซ์มีการใช้ยาทางการแพทย์รวมด้วยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖ เมื่อพิจารณาทางการแพทย์ที่ผู้ป่วยยาเสพติดทุกประเภทจะมีการ
 ใช้ร่วมด้วย คือ ยานอนหลับ รองลงมาคือ ยาแก้ไอ และยารักษาจิตเวช ที่มีเพียงผู้ป่วยทรามาดอลไม่มีการใช้ร่วม

ตารางที่ ๖ การนำยาทางแพทย์มาใช้จำแนกตามประเภทของยา

	เมทาโดน (N=๑๐๓)		เคตามีน(N=๔๗)		ทรามาดอล(N=๒๓)		ยานอนหลับ (N=๕๑)		ยาแก้ไอ (N=๓๒)		ยาแก้แพ้ (N=๑๘)		ยารักษาอาการทางจิต เวช (N=๑๔)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลที่นำมาใช้														
เพื่อให้เกิดความเมา/ เคลิบเคลิ้ม	-	-	๒๑	๔๕.๗	๑๖	๕๕.๒	๑๔	๒๗.๕	๒๓	๗๑.๙	๑๐	๕๕.๖	๒	๑๔.๓
ช่วยให้นอนหลับ	๒๒	๒๑.๔	๓	๖.๕	๖	๒๐.๗	๔๓	๘๔.๓	๑๔	๔๓.๘	๑๑	๖๑.๑	๔	๒๘.๖
รักษาอาการเจ็บป่วย	๘๑	๗๘.๖	-	-	๔	๑๓.๘	๔	๗.๘	๖	๑๘.๘	-	-	๗	๕๐
ช่วยเสริม/ลดฤทธิ์ของยา เสพติดที่ใช้	-	-	๒	๔.๔	๑	๓.๕	๑	๒.๐	๑	๓.๑	๑	๕.๖	-	-
ช่วยในการทำงาน	๑๒	๑๑.๗	๑	๒.๒	๒	๖.๙	๓	๕.๙	๗	๒๑.๙	๑	๕.๖	๑	๗.๑
เพิ่มความสุข สนุกสนาน	๓	๒.๙	๑๖	๓๔.๘	๘	๒๗.๖	๒	๓.๙	๗	๒๑.๙	๓	๑๖.๗	๑	๗.๑
เพื่อลดอารมณ์รุนแรง	๕	๔.๙	๑	๒.๒	๑	๓.๕	๑	๒.๐	๑	๓.๑	๑	๕.๖	-	-
ทดแทนยาเสพติดที่ใช้ ประจำ	๗๐	๖๘.๐	๔	๘.๗	๓	๑๐.๓	๒	๓.๙	๑	๓.๑	-	-	๑	๗.๑
อื่นๆ (ช่วยให้เกิดความเพ็ด เพลิน/คลายความทุกข์/มี ภาวะติดยา)	๓	๒.๙	๑๗	๓๗.๐	๙	๓๑.๐	๒	๓.๙	๑๐	๓๑.๓	๔	๒๒.๒	๓	๒๑.๔
ความถี่ในการใช้														
ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อ สัปดาห์	๙๘	๙๕.๑	๓๑	๖๗.๔	๑๕	๕๑.๗	๒๘	๕๔.๙	๒๐	๖๒.๕	๗	๓๘.๙	๑๒	๘๕.๗
๓-๔ วันต่อสัปดาห์	-	-	๑	๒.๒	๔	๑๓.๘	๕	๙.๘	๕	๑๕.๖	๓	๑๖.๗	-	-
๑-๒ วันต่อสัปดาห์	-	-	๕	๑๐.๙	๔	๑๓.๘	๙	๑๗.๖	๓	๙.๔	๓	๑๖.๗	๒	๑๔.๓
๒-๓ วันต่อเดือน/เดือนละ ครั้ง	-	-	๒	๔.๔	๒	๖.๙	๑	๒.๐	๒	๖.๓	๒	๑๑.๑	-	-
หลายๆเดือนจะเสพสัก ๑ ครั้ง	-	-	๖	๑๓.๐	๔	๑๓.๘	๕	๙.๘	๑	๓.๑	๒	๑๑.๑	๑	๗.๑

	เมทาโดน (N=๑๐๓)		เคตามีน(N=๔๗)		ทรามาดอล(N=๒๓)		ยานอนหลับ (N=๕๑)		ยาแก้ไอ (N=๓๒)		ยาแก้แพ้ (N=๑๘)		ยารักษาอาการทางจิต เวช (N=๑๔)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อื่นๆ	๕	๔.๙	๒	๔.๔	-	-	๑	๒.๐	-	-	๑	๕.๖	-	-
การได้ยามาใช้														
เพื่อนแบ่งให้ฟรี	-	-	๖	๑๓.๐	๗	๒๔.๑	๓	๕.๙	๔	๑๒.๕	๔	๒๒.๒	๑	๗.๑
รวมเงินกับเพื่อนซื้อ	-	-	๑	๒.๒	๕	๑๗.๒	๑๘	๓๕.๓	๓	๙.๔	๑	๕.๖	๑๐	๗๑.๔
แพทย์สั่งจ่ายจาก โรงพยาบาล/คลินิก	๑๐๑	๙๘.๑	-	-	๒	๖.๙	๑๕	๒๙.๔	-	-	-	-	๒	๑๔.๓
ซื้อเอง แหล่งที่ซื้อ	๓	๒.๙	๒๔	๕๒.๒	๒๑	๗๒.๔	๑๔	๒๗.๕	๒๙	๙๐.๖	๑๒	๖๖.๗	๑	๗.๑
- จากเพื่อน/คนรู้จัก	๑	๑.๐	๒๓	๔๘.๙	๖	๒๖.๑	๕	๙.๘	๑๐	๓๑.๓	๑	๕.๖	๑	๗.๑
- ร้านขายยา/ร้านค้าริม ถนน	๑	๑.๐	๑	๒.๒	๑๕	๖๕.๒	๗	๑๓.๗	๑๕	๔๖.๙	๙	๕๐.๐	-	-
- ร้านสะดวกซื้อ	๑	๑.๐	-	-	-	-	-	-	๒	๖.๓	๒	๑๑.๑	-	-
- ทางออนไลน์	-	-	-	-	-	-	๒	๓.๙	๑	๓.๑	-	-	-	-
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	๑	๒.๐	๑	๓.๑	-	-	-	-
ไม่มีข้อมูล	-	-	๒๑	๔๕.๗	๔	๑๓.๘	-	-	-	-	-	-	-	-
รูปแบบการใช้ยา														
ใช้ตามที่ฉลากยาระบุ/ แพทย์สั่ง	๘๔	๘๑.๖	-	-	-	-	๒๗	๕๒.๙	-	-	๒	๑๑.๑	๑๐	๗๑.๔
กำหนดปริมาณที่ รับประทานยาเอง	๙	๙.๗	๒๔	๕๒.๒	๑๗	๕๘.๖	๑๖	๓๑.๔	๒๘	๘๗.๕	๑๑	๖๑.๑	๓	๒๑.๔
เพิ่มปริมาณมากกว่าที่ ฉลากยาระบุ/แพทย์สั่ง	๗	๖.๘	-	-	๓	๑๐.๓	๕	๙.๘	๓	๙.๔	๓	๑๖.๗	๑	๗.๑
ลดปริมาณให้น้อยลงกว่าที่ ฉลากยาระบุ/แพทย์สั่ง	๗	๖.๘	-	-	-	-	๑	๒.๐	-	-	๑	๕.๖	-	-
เพิ่มจำนวนมื้อยามากกว่าที่ ฉลากยาระบุ/แพทย์สั่ง	๔	๓.๙	-	-	-	-	๒	๓.๙	๑	๓.๑	-	-	-	-

	เมทาโดน (N=๑๐๓)		เคตามีน(N=๔๗)		ทรามาดอล(N=๒๓)		ยานอนหลับ (N=๕๑)		ยาแก้ไอ (N=๓๒)		ยาแก้แพ้ (N=๑๘)		ยารักษาอาการทางจิต เวช (N=๑๔)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลดจำนวนมียาให้น้อยลง กว่าที่ฉลากยาระบุ/แพทย์ สั่ง	๑	๑.๐	-	-	-	-	๒	๓.๙	-	-	-	-	-	-
ใช้ในปริมาณที่เพื่อน/คน แนะนำบอก	-	-	๔	๘.๗	๙	๓๑.๐	๑	๒.๐	๖	๑๘.๘	๓	๑๖.๗	๑	๗.๑
อื่นๆ	๓	๒.๙	๑	๒.๒	๑	๓.๕	๑	๒.๐	-	-	-	-	-	-
ไม่มีข้อมูล	-	-	๒๑	๔๕.๗	๔	๑๓.๘	-	-	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ ๖ พบว่าผู้ป่วยกลุ่มใช้เมทาโดนใช้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยร้อยละ ๗๘.๖ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๙๕.๑ รับประทานยาจากแพทย์สั่งจ่ายจากโรงพยาบาล/
คลินิกร้อยละ ๙๘.๑ รูปแบบการใช้ยาจะใช้ตามที่ฉลากยาระบุ/แพทย์สั่งร้อยละ ๘๑.๖ ผู้ป่วยกลุ่มใช้เคตามีนใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๔๕.๗ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อย
ละ ๖๗.๔ รับประทานยาจากการซื้อจากเพื่อน/คนรู้จักร้อยละ ๔๘.๙ รูปแบบการใช้ยากำหนดเองร้อยละ ๕๒.๒ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ทรามาดอลใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๕๕.๒ ใช้ทุกวันหรือ
๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๑.๗ รับประทานยาจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๖๕.๒ รูปแบบการใช้ยากำหนดเองร้อยละ ๕๘.๖ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ยานอนหลับใช้เพื่อช่วยให้นอนหลับ
ร้อยละ ๘๔.๓ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๔.๙ รับประทานยาจากการรวมเงินกับเพื่อนซื้อร้อยละ ๓๕.๓ รูปแบบการใช้ยาจะใช้ตามที่ฉลากยาระบุ/แพทย์สั่งร้อยละ ๕๒.๙ ผู้ป่วยกลุ่มใช้
ยาแก้ไอใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๗๑.๙ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๖๒.๕ รับประทานยาจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๔๖.๙ รูปแบบการใช้ยา
กำหนดเองร้อยละ ๘๗.๕ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ยาแก้แพ้ใช้เพื่อช่วยให้นอนหลับร้อยละ ๖๑.๑ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๓๘.๙ รับประทานยาจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ
๕๐.๐ รูปแบบการใช้ยากำหนดเองร้อยละ ๖๑.๑ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ยารักษาอาการทางจิตใช้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยร้อยละ ๕๐.๐ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๘๕.๗ รับประทานยาจากการ
รวมเงินกับเพื่อนซื้อร้อยละ ๗๑.๔ รูปแบบการใช้ยาจะใช้ตามที่ฉลากยาระบุ/แพทย์สั่งร้อยละ ๗๑.๔

ตารางที่ ๗ ความชุกของการนำยาทางการแพทย์มาใช้ในทางที่ผิด

ยาทางการแพทย์	จำนวน	ร้อยละ
การนำยาทางการแพทย์มาใช้ในทางที่ผิด		
ไม่ใช่	๒๕๘	๖๗.๗
ใช่	๑๒๒	๓๒.๐
ไม่สามารถระบุได้	๑	๐.๓
ประเภทของยาที่ใช้		
เคตามีน	๔๙	๔๐.๑๖
ยาแก้ไอ	๓๘	๓๑.๑๕
ยา ترامาดอล	๓๓	๒๗.๐๕
กลุ่มยานอนหลับและคลายเครียด	๒๔	๑๙.๖๗
เมทาโดน	๒๐	๑๖.๓๙
ยาแก้แพ้	๑๗	๑๓.๙๓
กลุ่มยารักษาทางจิตเวช	๕	๔.๑๐

จากตารางที่ ๗ พบว่า ผู้ใช้ยาเสพติดจะนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดร้อยละ ๓๒.๐ ประเภทยาที่นำไปใช้ในทางที่ผิดมากที่สุด คือ เคตามีน ร้อยละ ๔๐.๑๖ รองลงมา คือ ยาแก้ไอ และ ترامาดอล ร้อยละ ๓๑.๑๕ และ ๒๗.๐๕

ตารางที่ ๘ ลักษณะการนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิด

ยาทางการแพทย์	กำหนดปริมาณ	เพิ่มปริมาณมาก	เพิ่มจำนวนมือ	ใช้ตามที่มีผู้แนะนำ	รวม
	เอง	ขึ้น	ของยา		
เคตามีน	๔๕	-	-	๔	๔๙
ยาแก้ไอ	๒๘	๓	๑	๖	๓๘
ترامาดอล	๒๑	๓	-	๙	๓๓
ยานอนหลับ	๑๖	๕	๒	๑	๒๔
เมทาโดน	๙	๗	๔	-	๒๐
ยาแก้แพ้	๑๑	๓	-	๓	๑๗
ยารักษาทางจิตเวช	๓	๑	-	๑	๕
รวม	๑๓๓	๒๒	๗	๒๔	

จากตารางที่ ๘ พบว่า ลักษณะการนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดส่วนใหญ่จะกำหนดปริมาณยาที่รับประทานเอง รองลงมาเป็นการใช้ตามที่มีผู้แนะนำ

ตารางที่ ๙ ประเภทยาและสารเสพติดและเหตุผลที่นำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิด

ยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิด	เมทาโดน (N=๒๐)		เคตามีน (N=๔๙)		ترامาดอล (N=๓๓)		ยานอนหลับ (N=๒๔)		ยาแก้ไอ (N=๓๘)		ยาแก้แพ้ (N=๑๗)		ยารักษาอาการทางจิตเวช (N=๕)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทยาเสพติด														
ยาบ้า/ไอซ์	-	-	๕	๑๐.๒	๔	๑๒.๑	๓	๑๒.๕	๒	๕.๓	๔	๒๓.๕	-	-
เฮโรอีน	๒๐	๑๐๐	๑๕	๓๐.๖	๑๕	๔๕.๕	๑๒	๕๐.๐	๙	๒๓.๗	๗	๔๑.๒	๑	๒๐.๐
สุรา	-	-	๑	๒.๐	-	-	๑	๔.๒	๒	๕.๓	๑	๕.๙	๑	๒๐.๐
กัญชา	-	-	๓	๖.๑	๗	๒๑.๒	๓	๑๒.๕	๘	๒๑.๑	๒	๑๑.๘	-	-
กระท่อม	-	-	-	-	-	-	๑	๔.๒	๔	๑๐.๕	-	-	๑	๒๐.๐
เคตามีน	-	-	๒๔	๔๙.๐	-	-	๒	๘.๓	๔	๑๐.๕	-	-	-	-
ترامาดอล	-	-	-	-	๔	๑๒.๑	-	-	-	-	๑	๕.๙	-	-
สารเสพติดหลายชนิด	-	-	๑	๒.๐	๒	๖.๑	๒	๘.๓	๗	๑๘.๔	๒	๑๑.๘	๑	๒๐.๐
อื่นๆ (lean, promethazine)	-	-	-	-	๑	๓.๐	-	-	-	-	๒	๑๑.๘	๑	๒๐.๐
ความถี่ในการใช้ยา														
ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์	๒๐	๑๐๐	๓๑	๖๓.๓	๑๘	๕๔.๕	๙	๓๗.๕	๒๑	๕๕.๓	๙	๕๒.๙	๓	๖๐.๐
๓-๔ วันต่อสัปดาห์	-	-	๑	๒.๐	๔	๑๒.๑	๒	๘.๓	๗	๑๘.๔	๓	๑๗.๖	-	-
๑-๒ วันต่อสัปดาห์	-	-	๕	๑๐.๒	๔	๑๒.๑	๗	๒๙.๒	๔	๑๐.๕	๒	๑๑.๘	๑	๒๐.๐
๒-๓ วันต่อเดือน/เดือนละครั้ง	-	-	๒	๔.๑	๓	๙.๑	๑	๔.๒	๓	๗.๙	๒	๑๑.๘	-	-
หลายๆเดือนจะเสฟสัก ๑ ครั้ง	-	-	๖	๑๒.๒	๔	๑๒.๑	๓	๑๒.๕	๑	๒.๖	-	-	๑	๒๐.๐
อื่นๆ	-	-	๓	๖.๑	-	-	๑	๔.๒	-	-	๑	๕.๙	-	-
เหตุผลที่ใช้														
เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้ม	-	-	๒๒	๔๔.๙	๒๐	๖๐.๖	๓	๑๒.๕	๒๘	๗๓.๗	๑๒	๗๐.๖	๒	๔๐.๐
ช่วยให้นอนหลับ	๓	๑๕.๐	๓	๖.๑	๘	๒๔.๒	๑๘	๗๕.๐	๑๘	๔๗.๔	๑๓	๗๖.๕	๒	๔๐.๐
รักษาอาการเจ็บป่วย	๑๔	๗๐.๐	-	-	๕	๑๕.๒	๒	๘.๓	๗	๑๘.๔	-	-	๑	๒๐.๐
ช่วยเสริม/ลดฤทธิ์ของยาเสพติด	-	-	๒	๔.๑	๑	๓.๐	๑	๔.๒	๑	๒.๖	๒	๑๑.๘	-	-

ยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิด	เมทาโดน (N=๒๐)		เคตามีน (N=๔๙)		ทรามาดอล (N=๓๓)		ยานอนหลับ (N=๒๔)		ยาแก้ไอ (N=๓๘)		ยาแก้แพ้ (N=๑๗)		ยารักษาอาการทางจิตเวช (N=๕)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ที่ใช้														
ช่วยในการทำงาน	๔	๒๐.๐	๑	๒.๐	๓	๙.๑	๓	๑๒.๕	๙	๒๓.๗	-	-	-	-
เพิ่มความสุข สนุกสนาน	๒	๑๐.๐	๑๗	๓๔.๗	๑๐	๓๐.๓	๒	๘.๓	๙	๒๓.๗	๓	๑๗.๖	๑	๒๐.๐
เพื่อลดอารมณ์รุนแรง	๑	๕.๐	๑	๒.๐	๒	๖.๑	๑	๔.๒	๑	๒.๖	๒	๑๑.๘	-	-
ทดแทนยาเสพติดที่ใช้ประจำ	๑๒	๖๐.๐	๔	๘.๒	๓	๙.๑	๒	๘.๓	๑	๒.๖	-	-	-	-
อื่นๆ (ช่วยให้เกิดความ เพลิดเพลิน/สบายใจ/คลายความ ทุกข์)	๒	๑๐.๐	๑๗	๓๔.๗	๑๐	๓๐.๓	๒	๘.๓	๑๓	๓๔.๒	๕	๒๙.๔	๑	๒๐.๐
การได้ยามาเสพ														
เพื่อนแบ่งให้ฟรี	-	-	๖	๑๒.๒	๑๐	๓๐.๓	๓	๑๒.๕	๕	๑๓.๒	๖	๓๕.๓	๑	๒๐.๐
รวมเงินกับเพื่อนซื้อ	-	-	๑	๒.๐	๗	๒๑.๒	๒	๘.๓	๔	๑๐.๕	-	-	๓	๖๐.๐
แพทย์สั่งจ่ายจากโรงพยาบาล/ คลินิก	๑๘	๙๐.๐	-	-	๒	๖.๑	๕	๒๐.๘	-	-	-	-	-	-
ซื้อเอง แหล่งที่ซื้อ	๒	๑๐.๐	๒๕	๕๑.๐	๒๓	๖๙.๗	๑๔	๕๘.๓	๓๕	๙๒.๑	๑๑	๖๔.๗	๑	๒๐.๐
- จากเพื่อน/คนรู้จัก	-	-	๒๔	๔๙.๐	๖	๑๘.๒	๕	๒๐.๘	๑๒	๓๑.๖	-	-	๑	๒๐.๐
- ร้านขายยา/ร้านค้าริมถนน	๑	๕.๐	๑	๒.๐	๑๖	๔๘.๕	๗	๒๙.๒	๑๘	๔๗.๔	๑๐	๕๘.๘	-	-
- ร้านสะดวกซื้อ/ร้านค้า	-	-	-	-	๑	๓.๐	-	-	๓	๗.๙	๑	๕.๙	-	-
- ทางออนไลน์	๑	๕.๐	-	-	-	-	๒	๘.๓	๑	๒.๖	-	-	-	-
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	๑	๔.๒	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ ๙ พบว่าผู้ป่วยกลุ่มใช้เมทาโดนในทางที่ผิดพบในกลุ่มผู้ป่วยที่ใช้เฮโรอีนเป็นสารหลักร้อยละ ๑๐๐ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๑๐๐ ใช้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ร้อยละ ๗๐.๐ ได้รับความมาจากแพทย์สั่งจ่ายจากโรงพยาบาล/คลินิกร้อยละ ๙๐.๐ ผู้ป่วยกลุ่มใช้เคตามีนในทางที่ผิดพบในกลุ่มผู้ป่วยที่ใช้เคตามีนเป็นสารหลักร้อยละ ๔๙.๐ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๖๓.๓ ใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๔๔.๙ ได้รับความจากการซื้อจากเพื่อน/คนรู้จักร้อยละ ๔๙.๐ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ทรามาดอลในทางที่ผิดใช้เฮโรอีนเป็นสารหลักร้อยละ ๔๕.๕ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๔.๕ ใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๖๐.๖ ได้รับความจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๔๘.๕ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ยานอน

หลักในทางที่ผิดพบในกลุ่มผู้ป่วยที่ใช้เฮโรอีนเป็นสารหลักร้อยละ ๕๐.๐ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๓๗.๕ ใช้เพื่อช่วยในการนอนหลับร้อยละ ๗๕.๐ ได้รับยาจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๒๙.๒ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ยาแก้ไอในทางที่ผิดใช้เฮโรอีนเป็นสารหลักร้อยละ ๒๓.๗ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๕.๓ ใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้มร้อยละ ๗๓.๗ ได้รับยาจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๔๗.๔ ผู้ป่วยกลุ่มใช้ยาแก้แพ้ในทางที่ผิดพบในกลุ่มใช้เฮโรอีนเป็นสารหลักร้อยละ ๔๑.๒ ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ร้อยละ ๕๒.๙ ใช้เพื่อช่วยในการนอนหลับร้อยละ ๗๖.๕ ได้รับยาจากการซื้อจากร้านขายยา/ร้านค้าริมถนนร้อยละ ๕๘.๘

บทที่ ๕

บทอภิปรายผล บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าพบว่าในช่วงระยะดำเนินการศึกษาวิจัยระหว่าง เดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคม ๒๕๖๖ ในสถาบัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาแห่งชาติบรมราชชนนีในกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติดจะนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดร้อยละ ๓๒.๐ โดยการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย $31.3 \pm .59$ ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วง ๒๑-๔๐ ปี มากที่สุด สถานภาพโสด จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง และมีรายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสพเฮโรอีน/ฝิ่น มากที่สุด

จากการศึกษาพบผู้ใช้ยาและสารเสพติดจะใช้อย่างการแพทย์ร่วมกับยาและสารเสพติด ร้อยละ ๕๒.๘ มากที่สุด คือ เมทาโดน รองลงมาเป็นกลุ่มยานอนหลับและคลายเครียด และเคตามีน ตามลำดับ ส่วนยาแก้ปวดที่ไม่ใช่ ترامาดอลจะใช้น้อยที่สุด ผู้ป่วยที่ใช้เฮโรอีนเป็นสารหลักจะมีการใช้ยาทางการแพทย์มากที่สุด โดยจะใช้เมทาโดนซึ่งใช้เป็นยาในการบำบัดรักษา สำหรับใช้ทดแทน รองลงมาเป็นยานอนหลับ และเคตามีน ส่วนผู้ป่วยยาบ้า/ไอซ์มีการใช้ยาทางการแพทย์ร่วมกับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาทางการแพทย์ที่ผู้ป่วยยาเสพติดทุกประเภทจะมีการใช้ร่วมด้วย คือ ยานอนหลับ รองลงมาคือ ยาแก้ไอ และยารักษาจิตเวช ที่มีเพียงผู้ป่วยที่ใช้ ترامาดอลเป็นสารหลักเท่านั้นที่ไม่มีการใช้ร่วม

เมื่อดูจากพฤติกรรมการใช้ยาทางการแพทย์พบว่าผู้ใช้ยาและสารเสพติดจะนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดร้อยละ ๓๒.๐ ประเภทยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิดมากที่สุด คือ เคตามีน รองลงมา คือ ยาแก้ไอ และ ترامาดอล ส่วน เหตุผลและพฤติกรรมในการใช้ ๑.)ยาเคตามีนใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้ม ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ ได้รับยามาจากการซื้อจากเพื่อน/คนรู้จัก ๒.)ยาแก้ไอใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้ม ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ ได้รับยามาจากการซื้อจากร้านขายยา/คลินิก

บทสรุป

๑. ผู้ใช้ยาและสารเสพติดจะนำยาทางการแพทย์ไปใช้ในทางที่ผิดร้อยละ ๓๒.๐
๒. ประเภทยาทางการแพทย์ที่นำไปใช้ในทางที่ผิดมากที่สุด คือ เคตามีน ร้อยละ ๔๐.๑๖ รองลงมา คือ ยาแก้ไอ และ ترامาดอล ร้อยละ ๓๑.๑๕ และ ๒๗.๐๕
๓. เหตุผลและพฤติกรรมในการใช้ยาทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในทางที่ผิดของผู้ใช้ยาและสารเสพติด ที่พบมากที่สุด ยาเคตามีนใช้เพื่อให้เกิดความเมา/เคลิบเคลิ้ม ใช้ทุกวันหรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ ได้รับยามาจากการซื้อจากเพื่อน/คนรู้จัก

ข้อเสนอแนะ

ควรวางแผนให้มีการทำประวัติยาหรือสารที่ใช้ร่วมในกลุ่มผู้ใช้ยาและสารเสพติด เฝ้าระวังการเข้าถึงยาทางการแพทย์ที่มีความเสี่ยงในการเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าผู้ป่วยจะซื้อโดยตรงจากเพื่อน/คนรู้จัก ไม่ใช่มาจากโรงพยาบาลหรือคลินิกหรือร้านขายยา

บรรณานุกรม

๑. กรมการแพทย์. (๒๕๖๔). คำแนะนำการใช้กัญชาทางการแพทย์ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๔. นนทบุรี: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
๒. กนิษฐา ไทยกล้า มุฮัมหมัดฟาห์มี ตาละ ศยามล เจริญรัตน์ และ เกรียงไกร พึ่งเชื้อ. (๒๕๖๑). การเฝ้าระวัง พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดแบบผิดแผนในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
๓. จุฑามณี สุทธิสีสังข์. ทรามาดอล (Tramadol) เหยื่อของการนำไปใช้ในทางที่ผิด บทความเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/๑๖๑-Tramadol> สืบค้นเมื่อ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔.
๔. พิมพ์พิสาข์ จอมศรี อภินันท์ อร่ามรัตน์ เพ็ญประภา ศิวโรจน์ และสำราญ กันทวี. (๒๕๖๐). ศึกษาความชุกของการใช้สารเสพติด และความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารเสพติดกับพฤติกรรมแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจของนักเรียน อาชีวศึกษา. พยาบาลสาร ปีที่ ๔๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐
๕. ภัทรภรณ์ กิรินทร์. (๒๕๖๓). การนำยาทางการแพทย์มาใช้ในทางที่ผิด (ทรามาดอล โปโร สีน กระทั่งมึน สี่คูณร้อย) ใน รัศมีน กัลยาศิริ (บรรณาธิการ) Facts and Figure: Illegal substance in Thailand ๒๐๑๗-๒๐๒๐ ข้อเท็จจริง และตัวเลข :สารเสพติดผิดกฎหมายในประเทศไทยปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓ สงขลา ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด หน่วย ระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บริษัทสหมิตรพัฒนาการพิมพ์
๖. ภัทรภณ ยงพานิช และธนศักดิ์ เทียกทอง. (๒๕๖๑). อุบัติการณ์และความชุกของการใช้ยาและสารเสพติดในการ ประกอบอาชญากรรม : กรณีศึกษาโรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑
๗. ลำช้า ลักษณาภิชนชัย วิโรจน์ วีรชัย สำเนา นิลบรรพ์ รสสุคนธ์ ธนธีระบรรจง กาญจนา รัตนพันธ์.(๒๕๖๔). สารเสพติดที่ใช้ร่วมในผู้ป่วยเสพติดกระท่อม. วารสารกรมการแพทย์
๘. สมจิตร์ มณีกานนท์ สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาล วิจิตรรา พิมพ์นิตย์ นิตยา จรัสแสง และขวัญสุดา บุญทศ (๒๕๕๗) ศึกษาความชุกของการใช้สารเสพติดในกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีนครินทร์. วารสารสมาคม จิตแพทย์แห่งประเทศไทย ๒๕๕๗; ๕๙(๔): ๓๗๑-๓๘๐
๙. สาวิตรี อัจฉนวงศ์กรชัย ดาริกา ไสงาม วลัยลักษณ์ จิตต์พิบูลย์ พวงรัตน์ จินพล อังคณา ชินเดช ศยามล เจริญ รัตน์ สุชาติ ภัยหลีกลี่ และกนิษฐา ไทยกล้า (๒๕๖๑). ศึกษาการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้สุรา ยาสูบ สารเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพในนักเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย ครั้งที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๑. รายงานวิจัย
๑๐. สาวิตรี อัจฉนวงศ์กรชัย, สมสมร ชิตตระกูล, กนิษฐา ไทยกล้า, และนพพร ตันติรังสี. (๒๕๕๕). การใช้ยาเสพติด แบบผิดแผน: ความรู้เบื้องต้นและสถานการณ์ปัญหาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
๑๑. Pharmchompoo. (๒๕๕๙). ปีไฟว์ ยา “มหากภัย” ที่วัยรุ่นกำลังหลง! แต่รู้ไหมมันเสี่ยงตาย. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/goodhealth/detail/๙๕๕๐๐๐๑๒๒๑๑๖> สืบค้นเมื่อ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔.
๑๒. Pobpad. Promethazine (โปรเมทาซีน). สืบค้นจาก <https://www.pobpad.com/promethazine>. สืบค้นเมื่อ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔.
๑๓. Wayne W., D. (๑๙๙๕). Biostatistics: A Foundation of Analysis in the Health Sciences (๖th ed.). John Wiley&Sons,Inc., ๑๘๐.